

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Etablování syrských imigrantů v České
republice**

Kristýna Barchini

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce

Etablování syrských imigrantů v České republice

Kristýna Barchini

Vedoucí práce:

Mgr. Veronika Kramářková

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

OBSAH

ÚVOD	5
1 METODIKA PRÁCE	7
2 MIGRAČNÍ A AZYLOVÁ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY	9
2.1 Občané třetích zemí	10
2.2 Vlny imigrantů ze Syrské arabské republiky od roku 2011 ...	13
3 INTEGRAČNÍ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY	14
3.1 Azyl a azylová zařízení	15
4 ZÁZNAM PROCESU ETABLOVÁNÍ SYRSKÝCH IMIGRANTŮ V ČESKÉ REPUBLICE.....	18
4.1 Předmět studie	18
4.2 Hypotéza	19
4.3 Okolnosti odchodu ze Sýrie.....	19
4.4 Odjezd a první týdny v České republice	20
4.5 Počátek integrace a získání doplňkové ochrany	21
4.6 Vzdělávání	23
4.7 Bydlení	24
4.8 Jazyk	26
4.9 Strava	27
4.10 Zdravotnictví	28

	4
4.11 Práce	29
4.12 Náboženství.....	32
4.13 Přijetí společností.....	32
4.14 Kultura	35
4.15 Návrat zpět do země	38
4.16 Příjezd dalšího člena rodiny	39
4.17 Očekávání.....	40
5 VÝSLEDEK KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU	41
5.1 Zhodnocení hypotéz	41
5.2 Zhodnocení zkoumání	42
ZÁVĚR	44
6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	45
7 RESUMÉ	48
8 PŘÍLOHY.....	49
8.1 Záznam rozhovorů s rodinou.....	49

ÚVOD

Tématem této bakalářské práce je etablování konkrétní rodiny syrských imigrantů v České republice. Etablování, tedy zařazení nebo usazení, jsem mapovala od začátku příjezdu cizinců do České republiky.

Cílem bakalářské práce je na základě rozhovorů a pozorování pomocí případové studie zhodnotit tento proces a zmapovat pozitivní i negativní skutečnosti, které ho mohou ovlivnit.

Práce je členěna do dvou částí. V té první popisují migrační a azylovou politiku České republiky, ve které se zaměřuji především na občany třetích zemí, do kterých spadají i Syřané. Dále v tomto oddílu rozebírám integrační a azylovou politiku České republiky, její integrační programy i pobytová zařízení. Tyto informace jsou poté deklarovány v druhé části bakalářské práce na konkrétním případě zmiňovaných syrských imigrantů. Dále mapuji vlny Syřanů, kteří přijížděli do České republiky od září roku 2012, a zjišťuji, zda se změnil jejich počet před vznikem konfliktu a po něm.

V druhé polovině bakalářské práce se zabývám samotným kvalitativním fenomenologickým výzkumem vybrané rodiny syrských imigrantů, ve kterém se snažím zachytit plynulost a průběh procesu etablování a integrace na základě materiálu Rady Evropy, který vymezuje následující oblasti integrace do majoritního prostředí: 1. právní opatření, 2. Zaměstnání, 3. bydlení, 4. zdravotní a další služby, 5. kultura a náboženství, 6. vzdělávání.¹

Také mapuji změny, které se v jejich životě následkem útěku ze země odehrály. Snažím se zaznamenat jejich pocity a postoje spojené s novým životem i novou kulturou, jejich cíle a problémy, se kterými se každý člen rodiny musí potýkat. Na základě výpovědí také porovnávám prvky české a syrské kultury, školství, zdravotnictví nebo bydlení. S rodinou jsem byla seznámena na začátku roku 2011, ještě za dob klidu,

¹ URBÁNKOVÁ, H. Str 21.

kdy o útěku do České republiky ani neuvažovali a navštívila jsem je v jejich bytě v Damašku. Od prvního impulsu, který je donutil uprchnout ze země, až do dubna roku 2014, kdy se rodině podařilo ze země přivést také nejstaršího člena rodiny, praoce, jsem je sledovala velmi intenzivně. Všechny rozhovory jsem zaznamenávala na diktafon v arabském jazyce v domácím prostředí rodiny ve dnech 13. a 14. března 2014 a následně překládala za pomoci překladatele. Celá rodina byla při rozhovorech přítomná, ačkoliv odpovídali každý zvlášť. Přepis těchto rozhovorů bude součástí textové přílohy této bakalářské práce.

Na téma integrace syrských imigrantů v českém prostředí neexistuje žádná odborná literatura, ze které jsem ve své práci mohla čerpat a se kterou jsem mohla vybranou rodinu porovnávat. Existují ale práce, které se zabývají integrací všeobecně.

1 METODIKA PRÁCE

Pro záznam procesu etablování vybrané rodiny Syřanů jsem vybrala kvalitativní výzkum. Zkušenosti a pocity cizinců jsem mapovala pomocí zúčastněného pozorování, polostrukturovaných a nestrukturovaných rozhovorů.

Polostrukturovaný rozhovor se vyznačuje tím, že je řízený pouze částečně. Tazatel si vybírá okruh témat a otázky, které mohou být pozměněny nebo vynechány. Nestrukturovaný rozhovor zkoumá sociální realitu pomocí volného rozhovoru a tazatel nepoužívá žádné předem připravené otázky.²

Konkrétní otázky jsem modifikovala v průběhu dotazování. Rodinu jsem pozorovala v během celé integrace především v jejich domácnosti, od jejich příjezdu až do odevzdání bakalářské práce. Byla jsem přítomna jejich každodennímu životu a mohla jsem tak velmi detailně pozorovat proces etablování a díky tomu objektivně ohodnotit odpovědi v konkrétních rozhovorech, které se za přítomnosti tlumočnicka odehrávaly ve dnech 13. a 14. března 2014.

Kvalitativní výzkum v sobě zahrnuje mnoho rozdílných přístupů. V zásadě ale platí, že v kvalitativním výzkumu se výsledků nedosahuje pomocí statistiky. Jedná se o pružný typ výzkumu, u kterého se sběr dat a jejich analýza děje najednou. Při kvalitativním výzkumu je důležité proniknout do zkoumaného prostředí. *Hlavním úkolem je objasnit, jak se lidé v daném prostředí a situaci dobírají pochopení toho, co se děje, proč jednají určitým způsobem a jak organizují své všednodenní aktivity a interakce.*³ *Zpráva o kvalitativním výzkumu obsahuje podrobný popis místa zkoumání, rozsáhlé citace z rozhovorů a poznámek, jež si výzkumník dělal při práci v terénu.*⁴

² BERNARD, H. R. str. 210-223

³ HENDL, J. str.52

⁴ HENDL, J. str.50

Kvalitativní výzkum je možné pojmut pomocí různých přístupů. Já jsem pro svou práci zvolila fenomenologický výzkum. *Fenomenologický výzkum klade důraz na porozumění, jak jedinci vnímají určitou zkušenost.*⁵ *Hlavním cílem fenomenologického zkoumání je popsat a analyzovat prožitou zkušenost se specifickým fenoménem, kterou má určitý jedinec nebo skupina jedinců.*⁶

⁵ HENDL, J. str.103

⁶ HENDL, J. str.128

2 MIGRAČNÍ A AZYLOVÁ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY

Nejdůležitějším orgánem v migrační a integrační politice České republiky je v současné době Odbor azylové a migrační politiky, který spadá pod Ministerstvo vnitra. Ten působí v oblasti mezinárodní ochrany a uprchlictví a reguluje také vstupy a pobyty cizinců na území České republiky. Dále také řídí integrační program pro uznané azylanty, Koncepti integrace cizinců a vede Správu uprchlických zařízení Ministerstva vnitra.⁷

V současné době můžeme ve zjednodušené podobě rozlišovat následující kategorie cizinců, tedy osob, které nejsou občany České republiky, pobývajících na území Česka.⁸

1. Občané EU (včetně Norska, Švýcarska, Islandu a Lichtenštejnska) a jejich rodinní příslušníci – registrovaní bez povolení k přechodnému či trvalému pobytu, s povolením k přechodnému pobytu, s povolením k trvalému pobytu
2. Občané třetích zemí (tj. cizinci mimo občanů EU, Evropského hospodářského sektoru – EHP a Švýcarska) – pobývající krátkodobě (do 90 dnů) s vízem či bez víza, s vízy nad 90 dnů (platí 1 rok, nelze prodloužit), s povolením k dlouhodobému pobytu (navazuje na víza nad 90 dnů, platí zpravidla 1 rok, lze prodloužit), s povolením k trvalému pobytu.
3. Cizinci se statusem mezinárodní ochrany (azylem)
4. Registrování žadatelé o mezinárodní ochranu (azyl)⁹

Zároveň se k nim po vstupu do České republiky vztahují některé povinnosti: Musí ohlásit svou přítomnost na odbor cizinecké policie dle místa, kde budou pobývat a to nejpozději do 3 pracovních dnů od vstupu na území státu. Pokud si cizinci jedou vyzvednout povolení

⁷ RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R. str.22

⁸ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Terminologický slovník* [on-line]. [cit. 2014-1-20].

⁹ DRBOHLAV, D. str.32-33

k dlouhodobému nebo trvalému pobytu, mohou tak učinit ve stejné lhůtě na pracovišti Ministerstva vnitra České republiky. Tam také vyřídí své povinnosti týkající se získání biometrických údajů.¹⁰

Sýrie spadá do třetích zemí s vízovou povinností. *Tito občané mohou pobývat na území ČR bez víza po dobu nepřesahující 90 dnů v každých 180 dnech za podmínky, že jsou držiteli platného cestovního dokladu a dokladu o povolení k pobytu (dlouhodobému nebo trvalému) vydaného jiným schengenským státem, nebo dlouhodobého víza typu D¹¹ vydaného jiným schengenským státem.*¹² Pokud je tomu jinak, mohou tito cizinci být v České republice pouze na základě krátkodobého víza typu C¹³. Takové vízum je opravňuje k pobytu na území Schengenu po určité době. Nejdéle však 90 dnů v každých 180 dnech.¹⁴

2.1 Občané třetích zemí

Pokud chtějí občané třetích zemí strávit na území České republiky více než 90 dní, potřebují dlouhodobé vízum, povolení dlouhodobému pobytu nebo trvalému pobytu.¹⁵

O dlouhodobé vízum může cizinec žádat z několika důvodů. Může jím být studium, zaměstnání, podnikání, sloučení rodiny, pozvání nebo kulturní účel. O dlouhodobé vízum za účelem studia může občan cizí země žádat v tom případě, že předpokládaná doba studia v České republice bude delší než 3 měsíce a pokud jde o vzdělávání na základní škole, střední škole nebo konzervatoři, které se neděje v rámci odborné praxe prováděné za úplaty nebo v rámci výměnného programu.¹⁶

¹⁰ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Příjezd do ČR, povinnosti a délka pobytu* [on-line]. [cit. 20. 1. 2014].

¹¹ Vízum typu D České republika vydává na dobu od 3 do 12 měsíců za účelem práce nebo studia.

¹² Tamtéž.

¹³ Vízum typu C neboli schengenské vízum se vydává za účelem turistiky, léčby, průjezdu, obchodní cesty, účasti na semináři, kultury, sportu, pozvání, studia nebo vědeckého výzkumu nebo zaměstnání.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Vízum k pobytu nad 90 dnů (dlouhodobé)* [on-line]. [cit. 24. 1. 2014].

Při žádosti o dlouhodobé vízum za účelem zaměstnání musí zájemce předložit kromě cestovního dokladu a dokladu o zajištění ubytování po dobu pobytu na území také doklad potvrzující účel pobytu. Takovým dokladem by mělo být například povolení k zaměstnání.¹⁷

Při žádosti o vízum za účelem podnikání bude doklad potvrzující účel pobytu například doklad o zápisu do živnostenského nebo obchodního rejstříku.¹⁸

K žádosti o udělení víza za účelem sloučení rodiny je cizinec povinen předložit také doklad, který dokazuje příbuzenský vztah.¹⁹

Pokud je cizinec do země pozván musí doložit mimo jiné pozvání k návštěvě České republiky, které je ověřené inspektorátem cizinecké policie. Taková listina prokazuje závazek zvučí osoby, že uhradí náklady spojené s obživou, ubytováním, poskytnutím zdravotní péče a další náklady spojené s pobytem cizince na území České republiky.²⁰

Pokud cizinec dlouhodobé vízum nedostane, může do 15 dnů požádat Ministerstvo vnitra o nové posouzení důvodu neudělení víza.²¹

Dalším druhem pobytu, o který mají možnost občané třetích zemí žádat, je dlouhodobý pobyt. Ten se uděluje povětšinou ze stejných důvodů jako vízum k pobytu nad 90 dnů. Cizinec může žádost o povolení podat pokud pobývá na území na vízum k pobytu nad 90 dnů, hodlá na území pobývat na dobu delší než je 6 měsíců a trvá stejný účel pobytu. Jsou také výjimky, například u modré karty, sloučení rodiny nebo pobyt za účelem vědeckého výzkumu.²²

Pro zájemce o práci v České republice poskytuje ministerstvo vnitra další možnosti. Je jimi zelená a modrá karta. *Zelená karta usnadňuje*

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Tamtéž.

²¹ Tamtéž.

²² MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Dlouhodobý pobyt* [on-line]. [cit. 24. 1. 2014].

*přístup na trh práce cizincům z vybraných zemí, kteří mají kvalifikaci, po které je v České republice poptávka. Místa vhodná pro zelené karty jsou zejména ta, která se nedaří obsadit pracovníky z České republiky nebo EU.*²³ Zelená karta tak spojuje dvě povolení. To k dlouhodobému pobytu i k pracovní činnosti. Platnost zelené karty je 2-3 roky. Zelených karet je několik typů. Zelená karta A je pro kvalifikované pracovníky s vysokoškolským vzděláním a klíčový personál. Zelená karta typu B je pro pracovníky minimálně s výučním listem. Typ C je pro ostatní pracovníky a tato karta se jako jediná nedá prodloužit.²⁴

Modrá karta zajišťuje dlouhodobý pobyt za účelem práce, která vyžaduje vysokou kvalifikaci. *Modrá karta opravňuje cizince k pobytu a zároveň výkonu zaměstnání, tj. cizinec nepotřebuje zvlášť pracovní povolení. Za vysokou kvalifikaci se považuje řádně ukončené vysokoškolské vzdělání nebo vyšší odborné vzdělání, které trvalo aspoň 3 roky.*²⁵

Další možností pro cizince je trvalý pobyt. O ten si může zažádat, pokud je na území České republiky více než 5 let, nenarušoval závažným způsobem obecní pořádek a prokáže finanční zajištění k pobytu.²⁶ *Cizinec, který splnil podmínku 5 let nepřetržitého pobytu na území členských států Evropské unie jako držitel modré karty EU, pokud jako držitel modré karty nepřetržitě pobývá na území po dobu nejméně 2 let, může žádat o povolení k trvalému pobytu. V případě kladného rozhodnutí bude takovému cizinci zároveň přiznán i status dlouhodobě pobývajícího rezidenta v Evropském společenství.*²⁷

Nezletilé nebo zletilé nezaopatřené dítě cizince, který je na území České republiky na základě povolení k trvalému pobytu, může žádat o

²³ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zelené karty* [on-line]. [cit. 24. 1. 2014].

²⁴ Tamtéž.

²⁵ Tamtéž.

²⁶ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Trvalý pobyt* [on-line]. [cit. 24. 1. 2014].

²⁷ Tamtéž.

udělení k trvalému pobytu za účelem společného soužití, bez splnění podmínky nepřetržitého pobytu na území České republiky.²⁸

Další možností pro cizince je udělení mezinárodní ochrany. Tu upravuje řada mezinárodních smluv i zákonů České republiky. Jedním z nich je zákon o azylu. Ten respektuje zejména Ženevskou úmluvu a evropské azylové *acquis*.²⁹ *Zákon o azylu především řeší podmínky vstupu a pobytu cizince, který chce v České republice žádat o mezinárodní ochranu, práva a povinnosti žadatele o udělení mezinárodní ochrany, azylanta a osoby požívající doplňkové ochrany, řízení o udělení či odnětí mezinárodní ochrany, podmínky pro získání mezinárodní ochrany, působnost MV a dalších dotčených orgánů, státní integrační program a azylová zařízení.*³⁰

2.2 Vlny imigrantů ze Syrské arabské republiky od roku 2011

Syrští imigranti po vypuknutí konfliktu v roce 2011 rozhodně svým příjezdem Českou republiku nezahltili, ale nárůst povolených pobytů je zřetelný. Zatímco na konci ledna roku 2011 v České republice pobývalo 567 občanů Syrské arabské republiky, na konci roku už to bylo 601 mužů i žen s trvalým i přechodným pobytem. Ještě větší nárůst Ministerstvo vnitra zaznamenalo v roce 2012. Na začátku roku bylo evidováno 609 cizinců a na konci už 670. Na konci roku 2013 už to bylo 825 lidí.³¹

²⁸ Tamtéž.

²⁹ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Obecný přehled předmětu úpravy zákona o azylu* [on-line]. [cit. 24. 1. 2014].

³⁰ Tamtéž.

³¹ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Cizinci s povoleným pobytem* [on-line]. [cit. 1. 3. 2014].

3 INTEGRAČNÍ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY

Do procesu integrace cizinců je v České republice zapojeno mnoho rezortů. Od Ministerstva vnitra, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy až po Ministerstvo průmyslu a obchodu nebo Ministerstvo kultury. Z toho vyplývá, že integrace cizinců je velmi komplexní problematikou, kterou je potřeba se zabývat. Nejvíce se integrace cílí právě na občany třetích zemí, kteří legálně pobývají na území České republiky. Pro integraci azylantů jsou určena specifická opatření Státního integračního programu.³²

Integrace se kromě začlenění legálně pobývajících cizinců zaměřuje také na prevenci problémů v oblasti imigračních komunit. Dalším cílem je zabránit vytváření uzavřených komunit imigrantů. Politika integrace cizinců se také snaží zamezit společenské izolaci nebo vyloučení cizinců. *Cílem je zachování sociální soudržnosti a harmonické nekonfliktní soužití všech obyvatel země.*³³

Integrace cizinců v České republice staví na několika principech. Důležitá je spolupráce lidí, kteří mohou k začlenění cizince přispět, různá integrační opatření a zvyšování informovanosti všech, kteří se do procesu integrace zapojují, například spolupráce s obcemi, různými regionálními integračními centry apod.³⁴ Rodině, kterou jsem pozorovala, z těchto organizací nejvíce pomohla Organizace pro pomoc uprchlíkům, která sídlí v Praze, Brně, Českých Budějovicích a v Plzni.

Ministerstvo vnitra klade jako hlavní priority pro integraci cizinců znalost českého jazyka, ekonomickou soběstačnost cizince, dobrou orientaci ve společnosti a vzájemné vztahy cizinců a majoritní společnosti.³⁵

³² MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Integrace* [on-line]. [cit. 17. 2. 2014].

³³ Tamtéž.

³⁴ Tamtéž.

³⁵ Tamtéž.

Do integračního procesu se samozřejmě zapojují také obce, kraje a nestátní neziskové organizace. Dalším důležitým aspektem jsou Centra na podporu integrace občanů třetích zemí. Taková Centra jsou financována z prostředků Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí. Působí ve většině krajů České republiky. Centra zajišťují cizincům informační servis, kurzy češtiny a sociokulturní orientace a právní i sociální poradenství. Soustředí se také na monitorování postavení cizinců.³⁶

Jak uvádí publikace Ministerstva vnitra „Spolu a lépe“, Centra na podporu cizinců poskytují také právní poradenství, například v pobytové a vízové problematice, pomáhá cizincům řešit pracovní právní vztahy, rodinou problematiku a problémy dluhů a exekucí. Kromě pomoci cizinců se také centra zabývají vzděláváním majoritní komunity. Pořádají například přednášky pro žáky a studenty na středních školách nebo v nízkoprahových klubech pro mládež. To umožňuje například setkání cizinců se studenty. Dozví se o tradicích dané země a ochutnají tradiční jídla nebo nápoje. Tyto akce fungují také naopak, kdy se cizinci seznámí s Českou republikou.³⁷

V každém Centru na podporu integrace cizinců se lidé dostanou k bezplatnému internetu, knihovně a také k časopisům v anglickém, francouzském, ruském, ukrajinském, vietnamském a čínském jazyce.³⁸

3.1 Azyl a azylová zařízení

Hlavním úkolem institutu azylu je ochrana cizinců před pronásledováním státními orgány, které může být založeno na nejrůznějších důvodech. *Pravidla pro přiznání národního statusu azylanta si každý stát určuje sám, v případě uprchlíků je to však odlišné – příslušná pravidla jsou totiž obsahově určena ustanoveními*

³⁶ CENTRUM NA PODPORU INTEGRACE CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICE. *Spolu a lépe* [on-line]. [cit. 17. 2. 2014].

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Tamtéž.

mezinárodních smluv: Úmluvy o právním postavení uprchlíků (1951) a k ní se vážícího Newyorského protokolu (1967), tzv. Ženevská úmluva.³⁹

Podle účelu se azylová zařízení dělá na 3 druhy. Přijímací středisko, pobytové středisko a integrační azylové středisko. Tato zařízení zřizuje Ministerstvo vnitra a provozuje je Správa uprchlických zařízení.⁴⁰

Při příjezdu musí žadatel po určitou dobu pobývat v přijímacím středisku. Zde se provedou lékařská vyšetření a další identifikační úkony. Pokud cizinec poruší povinnost být v tomto zařízení, je jeho jednání hodnoceno jako přestupek.⁴¹

Po pobytu v přijímacím středisku je cizinec přesunut do pobytového střediska. Zde žadatel čeká, až rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany nabude právní moci. V azylovém zařízení se žadateli dostává ubytování, stravy i kapesného. Cizinec se na placení nákladů na stravu a ubytování může podílet pouze finančními prostředky, které převyšují částku životního minima. Oproti přijímacímu středisku může žadatel pobytové středisko opustit a například pobývat v soukromí. Tento odchod ale musí ministerstvo na základě informací policie povolit. *V případě, že je žadatel hlášen k pobytu mimo pobytové středisko, lze mu za určitých podmínek poskytnout finanční příspěvek, který se vyplácí nejvýše tři měsíce, a který je určen k překonání problémů v prvních měsících pobytu mimo azylové zařízení.*⁴²

Po opuštění pobytového střediska může cizinec pobývat v integračním azylovém středisku. To slouží k přechodnému ubytování azylantů.⁴³ To slouží těm cizincům, kteří získali mezinárodní ochranu, vstoupili do Státního integračního programu a požádali o dočasné ubytování v tomto zařízení. Mohou v něm strávit maximálně 18 měsíců a

³⁹ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Azyl [on-line]. [cit. 17. 2. 2014].

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Tamtéž.

⁴³ Tamtéž.

pomohou cizincům překonat krizové období osvojování si českého jazyka, shánění vlastního bydlení a zaměstnání. Toto ubytování si cizinec hradí. V Integročním středisku je cizinci poskytnuto potřebné poradenství.⁴⁴

Do azylových zařízení spadá také Zařízení pro zajištění cizinců. Tam pobývají ti, kteří se dostali do rozporu s legislativou, tedy jim bylo cizineckou policií vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění a o zajištění. Takto zajištěny mohou být jen cizinci starší 15-ti let. V tomto zařízení se lidem dostane stravy, ubytování, lékařské péče nebo služeb duchovního.⁴⁵

⁴⁴ SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA. *Struktura, charakteristika a základní pojmy* [on-line]. [cit. 17. 2. 2014].

⁴⁵ Tamtéž.

4 ZÁZNAM PROCESU ETABLOVÁNÍ SYRSKÝCH IMIGRANTŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ

4.1 Předmět studie

Předmětem studie je rodina Syřanů pocházejících z damašského předměstí Jaramana. Celá rodina je křesťanského katolického vyznání, což je velmi důležitý prvek, který je potřeba zmínit, protože vzhledem k historii Čech, které mají daleko blíže ke křesťanství, než k islámu, napomohl procesu integrace a lepšímu přijetí cizinců do společnosti. Ve své práci jsem hodnotila komplexnost procesu integrace na základě Materiálu Rady Evropy, Rámec integrační politiky, který vymezuje následující oblasti integrace do majoritního prostředí: 1. právní opatření, 2. Zaměstnání, 3. bydlení, 4. zdravotní a další služby, 5. kultura a náboženství, 6. vzdělávání.⁴⁶

Rodina v Sýrii patřila do střední třídy a vedla kvalitní život. Jak v rozhovoru říká otec rodiny, nic jim nechybělo, žili spokojeně a mohli si pořídit to, co bylo potřeba. Jejich byt neoplýval luxusem ani pohodlím v podobě radiátorů, byl ale zařízený vším, co rodina k životu potřebovala. V dobách před konfliktem v něm žila čtyřčlenná rodina a dědeček, který spal v pokoji s dětmi.

Otec (55) pracoval jako pánský krejčí. Poblíž svého bytu měl dílnu, která sloužila také jako obchod, kde se soustředil především na šití pánských kalhot. Výtěžek z této činnosti rodině poskytoval dostatečný finanční obnos na to, aby matka (47) mohla zůstat v domácnosti. V minulosti ale pracovala jako učitelka na základní škole a učila především arabský jazyk. Dcera (15) i syn (18) docházeli do soukromé školy v centru Damašku.

⁴⁶ URBÁNKOVÁ, H. str 21.

4.2 Hypotéza

Předpokládám, že po příjezdu se rodina bude snažit co nejvíce usadit a zajistit dětem vzdělání. Naváže velmi pevné vztahy s rodinou, která je v České republice už delší dobu. Vše budou směřovat k získání mezinárodní ochrany.

Budou ale řešit množství problému souvisejících s českou legislativou a neochotou úředníků. Potýkat se budou také s diskriminací, která se bude projevovat jak v běžném životě, tak ve škole, nebo při výkonu zaměstnání. Reakce Čechů bude velice opatrná a částečně také nenávistná a rodina se bude muset s tímto aspektem vyrovnávat.

Očekávám, že školská zařízení vyjdou oběma dětem vstříc a vytvoří pro ně individuální vzdělávací plán tak, aby učivo úspěšně zvládly i s jazykovým handicapem.

Obávám se, že rodiče budou mít z důvodu neznalosti jazyka velký problém sehnat práci a nedokážou tak pomocí vlastních sil dostatečně finančně zabezpečit rodinu. Sehnat příspěvek od Správy sociálního zabezpečení se jim dle mého názoru po získání mezinárodní ochrany podaří, ale bude to poměrně problém. Do té doby budou odkázáni bydlet u příbuzných. Po získání příjmu si rodina podle mých předpokladů najde vlastní bydlení a tím umocní proces etablování.

4.3 Okolnosti odchodu ze Sýrie

Hlavním důvodem odchodu ze země byly nepokoje v zemi, které začaly 15. března 2011⁴⁷ poklidnými demonstracemi a vygradovaly až do občanské války. Že z důvodu konfliktu nemohly děti docházet do školy potvrzuje otec: *Cesty do školy nebo do práce už nebyly bezpečné. Hrozila jak střelba, tak i výbuch bomby ve vaší blízkosti. Trvalo přibližně rok, než jsme se rozhodli.*⁴⁸ Dále popisuje hlavní impuls k tomu, aby začal

⁴⁷ HUMAN RIGHTS WATCH. *World Report 2012: Syria*. [on-line]. [cit. 8. 1. 2014].

⁴⁸ Otec, Hrádek u Rokycan, dne 14. 3. 2014.

jednat a pokusil se sebe a svou rodinu dostat ze země do bezpečí: *Tím největším podnětem, proč jsme opustili Sýrii, byl výbuch bomby v ulici, kde jsem měl obchod. Tehdy vyhlásili poplach, a když se ukázalo, že je falešný, tak se lidé shromáždili, protože si mysleli, že nic nehrozí. V tu chvíli vybuchla pravá bomba, která byla umístěná v autě. Dva moji přátelé byli celí od krve a jeden z obchodníků, který prodával kuřata, zemřel. V tu chvíli jsem si uvědomil, jak moc je zranitelná moje rodina a především moje nejmladší dcera, které je nyní 15 let.*⁴⁹

Celá rodina se tedy rozhodla ze země odjet a měla dobrý potenciál k tomu, aby se jí to skutečně podařilo. V této době v Damašku stále fungovalo České velvyslanectví, které zpracovalo pozvání a vydalo krátkodobé, tedy schengenské vízum za účelem pozvání.

Do Čech totiž po revoluci přijeli otcovi dva bratři, na které se mohl obrátit s žádostí o pomoc: *Jeden z mých bratrů mi poslal pozvání a zařídil potřebné formality. Pustil jsem tedy pronajatou dílnu, ve které jsem pracoval, a začali jsme se chystat k odjezdu. Měli jsme ušetřené nějaké peníze, takže jsme nakoupili letenky a začali jsme se balit. 11. září roku 2012 jsme v 7 ráno odjeli z Damašku směrem do hlavního města Libanonu, do Bejrútu.*⁵⁰

4.4 Odjezd a první týdny v České republice

Opuštění vlasti bylo pro celou rodinu samozřejmě velice stresující. Jak ale popisuje otec, cítili také úlevu: *Měl jsem velice smíšené pocity. Cítil jsem radost ze záchrany a těšil jsem se na to, až budeme v bezpečí. Cítil jsem ale také smutek, protože jsme v Sýrii nechávali spoustu členů rodiny, známých, přátel a sousedů, které jsme měli rádi. Museli jsme navíc opustit náš byt, se kterým jsme se také těžko loučili.*⁵¹

Rodina se rozhodla vyrazit s velikým předstihem, obávala se totiž dopravních zácp na hranicích, na kterých byl otevřený pouze jeden

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ Tamtéž

přejezd. A hrozily také komplikace, kvůli kterým by se ze země nemusela vůbec dostat. Nakonec ale přejezd hranic proběhl bez problémů, pokračuje otec: *V Bejrútu jsme čekali na letišti celý den a v 10 hodin jsme odletěli do Istanbulu. Tam jsme přijeli 11. 9. 2012 a na letišti jsme strávili noc. Absolvovali jsme důkladné prohlídky a 12. 9. 2012 v 7 ráno jsme odletěli do Prahy. V Praze nás vyzvedl můj bratr. Byl jsem velmi rád, že jsem svého bratra po 15 letech viděl. Mé děti ho téměř neznaly, takže setkání bylo velice dojemné. I přesto, že jsme byli po cestě nesmírně unavení, museli jsme se jet přihlásit k pobytu na cizineckou policii.*⁵²

Konflikt v Sýrii se stále zhoršoval. Zpět do Sýrie se rodina vrátit nemohla a krátkodobému vízu měla brzy končit platnost. Otec se tedy obrátil na Diecézní charitu Plzeň, která dodala veškeré potřebné informace k tomu, aby mohl být pobyt prodloužen. Jedna z možností bylo jít do Přijímacího střediska, kde čekají zájemci o Mezinárodní ochranu České republiky. Zde zájemci absolvují různé vstupné procedury, jako je identifikace totožnosti, vstupní pohovor nebo zdravotní prohlídka.⁵³ Rodina v něm pobývala dva týdny a poté se přesunula do Pobytového střediska, jak potvrzuje otec: *Tam jsme čekali na rozhodnutí Ministerstva vnitra. V tomto období jsme dostávali propustky a mohli jsme navštěvovat bratry. V azylovém zařízení jsme strávili 8 měsíců. Mohli jsme opustit tábor, nahlásit kde se budeme pohybovat, aby nás mohli kontaktovat. Pravidelně jsme se vraceli v termínech, které nám byly určeny. Přihlásili jsme se k pobytu u mého mladšího bratra. V této době také začaly děti docházet do školy do okolních obcí.*⁵⁴

4.5 Počátek integrace a získání doplňkové ochrany

Rodina si od České republiky slibovala mnoho věcí. Jako svoji největší prioritu děti i rodiče staví do popředí školu a vzdělání, které bylo jedním z důvodů opuštění země. *Především jsem čekal, že získám*

⁵² Tamtéž.

⁵³ ÚŘAD VYSOKÉHO KOMISAŘE ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ PRO UPRCHLÍKY. *Přijímací středisko zastávka u Brna* [on-line]. [cit. 2. 4. 2014].

⁵⁴ Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

*bezpečí pro celou svoji rodinu. Očekával jsem, že děti budou chodit do školy, dostane se jim vzdělání, protože v Sýrii se kvůli konfliktu dostávaly do školy velice složitě a zřídka.*⁵⁵

Podobné očekávání měla od pobytu v České republice také matka: *Od České republiky jsem očekávala hlavně bezpečí, které v Sýrii nebylo. Doufali jsme, že nás stát přijme, a že zde získáme možnost k pobytu. Na mysli jsme přitom měli především bezpečnost dětí a jejich vzdělání.*⁵⁶ Syn jako svou prioritu v tomto ohledu také staví školu. Jako krátkodobý cíl má stanoveno úspěšné složení maturitní zkoušky.

V půlce října nastoupily obě děti do školy. Syn do 2. ročníku gymnázia a dcera do 6. třídy základní školy. Prozatím bydleli na vsi u mladšího bratra jejich otce, takže se jednalo o menší školy v okolních vesnicích. 14. 5. 2013 rodina získala doplňkovou ochranu státu, což v praxi znamená, že cizinec získává povolení k pobytu, pomoc při zajištění ubytování, zaměstnání, zajištění výuky českého jazyka a poskytování zdravotní péče. Poté si rodina začala hledat vlastní bydlení. *Více se nám líbilo u staršího bratra, který bydlí na Plzeňsku, a tak jsme se rozhodli hledat v této oblasti. Hledali jsme podnájem bytu jak zařízeného, tak nezařízeného. Shodou náhod byl volný byt 3+1 hned vedle mého bratra. Požádali jsme tedy vlastníka, zda by nám bylo možné byt pronajmout. Ten byt už byl zamluvený, měla ho domluvený jedna paní s dítětem. Díky vstřícnosti družstva se ale rozhodli byt pronajmout nám a paní nabídli menší byt. Takže se nám podařilo získat krásný velký byt hned vedle mého bratra. Ve městě se nám velice líbí, je zde obchod, pošta, lékárna a mladší dcera zde začala chodit do školy.*⁵⁷

Dcera začala docházet opět do 6. třídy základní školy, což pochopitelně neodpovídá jejímu věku. Oba rodiče z toho byli zpočátku velice nešťastní. Měli pocit, že dcera přichází o cenné roky a těžko se ztotožňovali s názorem, že zařazení do nižší třídy jí pomůže studovat

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ Matka, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁵⁷ Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

s lepším výsledkem a ve větším klidu. Nakonec se s touto skutečností ale také smířili. Ve škole se dívka dostává speciálního přístupu, jak sama uvádí: *Paní učitelky mi ve škole hrozně moc pomáhají a dávají mi jednodušší, nebo kratší úkoly, než ostatním dětem. Když napíšu špatně test, mohu si ho napsat znova a dávají mi známky podle toho, co si zasloužím. Proto nemůžu říci nic špatného.*⁵⁸

4.6 Vzdělávání

Syn začal dojíždět opět do 2. ročníku gymnázia. Tentokrát městské gymnázium je ale velmi náročné a chlapci činí jazyková bariéra poměrně velké problémy. Jak ale sám přiznává, ve škole se mu líbí: *Učitelé jsou tady jako v Sýrii, ale škola se mi tady líbí víc. Například se mi líbí systém písemek, které píšeme po jedné, po dvou lekcích, zato v Sýrii jsme vždy test psali na veliký objem učiva, což bylo složitější. Učitelé mi pomáhají a vycházejí mi vstříc, ale určitě ještě potřebuji větší pomoc.*⁵⁹

Jeho problémy ve škole přiznává také otec: *I když je schopný bez větších obtíží komunikovat, odborné předměty v češtině mu dělají potíže. Ale velice se snaží, aby nemusel ročník opakovat. Jsme s touto variantou smíření, pokud to ale dokáže, budeme moc rádi.*⁶⁰

Poměrně kladně hodnotí přístup škol také oba rodiče. Přiznávají ale, že syn má ve škole větší potíže než dcera: *Cítím, že dceři se věnují paní učitelky na základní škole mnohem víc, vycházejí jí více vstříc, než synovi. Syn potřebuje více pozornosti, než mu učitelé nyní věnují.*⁶¹ K tématu školy se vyjádřil také otec: *My jsme velmi rádi, že naše děti ve škole přijali, to pro nás bylo velice důležité, chtěli jsme zachránit jejich budoucnost, protože dva roky nemohly do školy kvůli konfliktu skoro chodit. Vedení nás přijalo. Učitelky pomohly na začátku našeho pobytu v Čechách také zajistit psychologickou poradu pro mou dceru, která byla z*

⁵⁸ Dcera, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁵⁹ Syn, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁶⁰ Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁶¹ Matka, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

*nové školy a z nové země vystresovaná. Přál bych si, aby se učily rychle a aby co nejdříve dohnaly své spolužáky.*⁶²

Pro obě děti byl nástup do školy poměrně náročný, i když jak tvrdí syn, mezi syrskou a českou školou mnoho rozdílů nevidí: *I když cítím rozdíl ve škole i v předmětech, myslím si, že školy se tolik neliší. Některé předměty jsou všude na světě stejné. Hlavně je to o tom, zda má student chuť se učit. Rozdíl je například v prázdninách, v Sýrii máme tři měsíce letních prázdnin. Navíc v Sýrii máme volno jak na křesťanské, tak na muslimské svátky.*⁶³

Dcera vidí rozdíl například ve výuce náboženství: *Jeden z rozdílů mezi školou tady a v Sýrii je například to, že v Damašku jsme měli předmět křesťanství. Když byl žák muslim, učil se zase o islámu. To v Čechách není, do běžné výuky není náboženství vůbec zahrnuté. Myslím si, že volných dnů je v Sýrii stejně jako v Čechách, možná jsme měli pár dnů navíc díky muslimským svátkům.*⁶⁴

4.7 Bydlení

Díky získání vlastního bydlení, kdy se rodina konečně usadila, mohl proces etablování začít naplno. Z nového bytu byla celá rodina velice nadšená. V porovnání s jejich bývalým bydlením, byl byt v malém městě ve čtyřpatrovém panelovém daleko lépe vybaven, přiznává dcera: *Líbí se mi teplo, které v domácnosti máme. Když jsme doma, vůbec necítíme, jaké počasí je venku. V zimě jsme v našem bytě v Sýrii umírali zimou. Radiátory jsou v Čechách v mnoha domácnostech, v kancelářích, v obchodech, i ve škole. U nás jsou radiátory jenom pro velmi bohaté lidi. Velká výhoda je také to, že v České republice nejsou žádné pauzy v dodávkách elektřiny, je k dostání 24 hodin denně. Oproti tomu v Sýrii*

⁶² Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁶³ Syn, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁶⁴ Dcera, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

*jsme často bez elektřiky. Také si mi líbí, že internet je zde velmi snadno dostupný a mnohem rychlejší a spolehlivější.*⁶⁵

Způsob bydlení si chválí také otec: *V našem novém domově je spousta věcí, které nám usnadňují život. V panelovém domě, ve kterém žijeme nyní, je například velmi snadno dostupný plyn. V Sýrii jsme kupovali plynové bomby, což bylo mnohem složitější. V Sýrii je problém i se studenou vodou, která v noci neteče. V České republice je voda dostupná neustále, jak teplá, tak studená. Kanalizace je zde také lépe řešená a bezproblémová. V Sýrii nelze házet do záchodu toaletní papír, protože by se kanalizace ucpala, z čehož může být velký problém. Tyhle všechny věci jsou pro nás velice příjemné.*⁶⁶

Matka zmiňuje především neustálý přístup k plynu, který usnadňuje chod domácnosti: *Velice se mi líbí plynovod a to, že nemusíme vyměňovat plynové bomby. Můžu vařit kdykoliv a nemusím řešit, kolik mám v lahvi plynu. Elektrické sporáky mít v Sýrii nemůžeme, protože elektřika je velice nestálá.*⁶⁷

V původním bytě v Damašku měla rodina na topení pouze naftová kamna a okna, která netěsnila. V zimních měsících bylo tedy jeho obývání velice nepříjemné. Získání vlastního, dostatečně velkého, pohodlného a dobře umístěného bytu byl tedy další skutečně významný krok k integraci cizinců v České republice. K jeho vybavení a financování nemalou měrou přispěla také charita, Organizace pro pomoc uprchlíkům a také Správa sociálního zabezpečení, která rodině poskytla pračku. I na základě toho hodnotí matka zákony České republiky jako velice vstřícné k cizincům: *Nerozumíme všem zákonům, nejsme odborníci ani profesionálové, abychom mohli říct, zda jsou zákony dobré nebo špatné, co se ale týká nás, jsme spokojeni. Díky zákonům České republiky můžeme chodit na úřad práce, získali jsme ochranu od státu. Dostáváme také příspěvek na bydlení i na jídlo, což nám velmi pomáhá přečkat tu*

⁶⁵ Dcera, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁶⁶ Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁶⁷ Matka, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

*dobu, než se naučíme česky a najdeme si práci. Dostali jsme také knížky češtiny pro cizince, docházejí k nám učitelky. Velkou část nájmu nám také platí správa sociálního zabezpečení.*⁶⁸

*Dle otce přístup České republiky k cizincům velmi napomáhá jejich včlenění se do společnosti: Ty zákony, se kterými jsme přišli do styku, byly velmi vstřícné. Nemohu říci vůbec nic špatného, když se k nám všichni, jak lidé, tak zákony, chovají jako k rodilým občanům České republiky. Dostali jsme podporu, a vše, co má možnost získat český občan. Naše práva i povinnosti jsou téměř stejné. Proto mohu říct, že České zákony jsou dobré. Kromě finanční podpory se nám dostává i další pomoci. Například třikrát týdně k nám docházejí učitelky českého jazyka.*⁶⁹

4.8 Jazyk

*V ohledu jazykové bariéry jsou rodiče v daleko méně výhodné pozici než děti. Přesto, že se snaží aktivně vzdělávat a docházejí přímo k nim domů učitelky českého jazyka, chybí jim každodenní kontakt s češtinou, která by se jim dostala například v zaměstnání. Hovoří velmi špatně i přesto, že sami tvrdí, že k běžnému životu jim tato znalost stačí. Přesto, že jsem se nedokázal češtinu dobře naučit, necítím to jako bariéru k tomu, abych se s lidmi pokoušel mluvit, chodil nakupovat a podobné běžné činnosti. Když jdu do obchodu, umím si říct, kolik chci kilo masa, zda chci sýr nakrájet, nebo ho chci vcelku, či říct paní na pokladně kolik mám rohlíků. I když nemluvím česky skoro vůbec, není to pro mne bariérou. Jsem schopný díky vstřícnosti zaměstnanců vyřešit i například problém na poště. Jsem rád, že nám lidé rádi pomáhají a nezlobí se na mne, že s nimi nemluvím česky.*⁷⁰

Čeština matky je na lepší úrovni. Ona sama tvrdí, že je to proto, že je učitelka arabského jazyka a mluví také francouzsky. Začátek byl velmi

⁶⁸ Matka, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁶⁹ Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁷⁰ Tamtéž.

*složitý, ale snažíme se učit. Abecedu známe, já i děti mluvíme francouzsky. Díky tomu dokážeme číst. Docela rozumím, i když hůř mluví, ale snažím se s tím poprat. Když s někým mluví, tak se každý člověk snaží přes spoustu chyb mne pochopit a třeba i opravit.*⁷¹

Čeština dětí je výrazně lepší než rodičů a to jim také poskytuje lepší prostor pro rychlou a kvalitní integraci do české společnosti. Je to především díky každodennímu kontaktu s češtinou totiž hovoří velmi dobře: *Díky škole jsem se v češtině hodně zlepšila. Samozřejmě je spousta slov a výrazů, které ještě neumím, ale přesto se učím dobře.*⁷²

Podobný názor má na věc také syn: *Nemám žádný problém s učením češtiny, pomáhá mi mluvit s ostatními lidmi, než abych se učil jenom z knížek. Hlavní motivací je komunikace se spolužáky a s dalšími lidmi. Samozřejmě gramatika je, podobně jako ta arabská, velice těžká.*⁷³

4.9 Strava

K lepšímu životu cizinců v posledních letech také napomáhá globalizace kuchyně. I v běžném supermarketu už naleznete například základní surovinu arabské kuchyně jako je sezamová pasta, koření římský kmín nebo zakonzervovanou arabskou specialitu z vinných listů. Často jsou tyto potraviny velice drahé, to ale cizincům nezabránilo najít si vlastní alternativy surovin a vařit dál syrská jídla i přesto, že jim česká kuchyně poměrně chutná, jak přiznává otec: *Česká kuchyně mi opravdu velice chutná, ale jsme zvyklí na orientální kuchyni. Snažíme se z dostupných českých ingrediencí vařit syrskou kuchyni, což je občas docela složité, ale jde to. Líbí se mi, že jde koupit mražená zelenina, v Sýrii kupujeme čerstvou a pak ji zmrazujeme sami doma. Zelenina v české kuchyni je pouze příloha nebo ozdoba, v syrské kuchyni je v jídle dominantní.*⁷⁴

⁷¹ Matka, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁷² Dcera, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁷³ Syn, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁷⁴ Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

Dceři česká kuchyně také chutná, i když jí přijde poměrně jednotvárná: *České jídlo mi docela chutná. Ve škole vždycky máme knedlík s něčím, pokaždé je to jiná omáčka, ale mně všechny přijdou stejné. A když nemáme knedlík, máme těstoviny. U nás je hlavní příloha rýže.*⁷⁵

Veliký úspěch má ale česká kuchyně u syna: *Pro mne je jídlo hobby. Všechna česká jídla, která dostávám ve škole, mi chutnají a mohu jen básnit o tom, jak jsem spokojený. Knedlík, guláš, těstoviny, všechno mi moc chutná. Ale přesto cítím, že arabská kuchyně je zdravější.*⁷⁶

Podobný názor má také matka: *České jídlo je dobré, dominantní ingrediencí je maso. Zeleniny je v české kuchyni podle mne velice málo. Když člověk jí každý den maso, je jeho jídelníček potom nudný. Myslím si, že Češi zeleninu příliš nemusí.*⁷⁷

Rodina si na českou kuchyni dobře zvykla také díky tomu, že jí nedělá vepřové maso žádný problém. Ani křesťané žijící na Blízkém východě ho totiž běžně nekonzumují. Toto zboží je nedostatkové a panují vůči němu i další předsudky. Jak mi ale potvrdil otec rodiny, díky tomu, že žili v křesťanské části města, vepřové si občas kupovali, umí s ním vařit, chutná jim a nemají s ním žádný problém.

4.10 Zdravotnictví

Rodina cizinců se dostala velmi intenzivně také do styku s českým zdravotnictvím. Kromě pevných rovnátek jejich dcery, která potřebují neustálou údržbu, kterou si pacient hradí sám, bylo také potřeba odoperovat šedý zákal matky. Díky doplňkové ochraně, která cizincům poskytuje plně hrazenou zdravotní péči, nebyl tento zákrok problém. Se zdravotní péčí je matka velice spokojená: *Moc se mi líbí zdravotní pojištění. To za nás v tuto chvíli platí stát, ale je v něm zahrnuta veškerá péče. Líbí se mi moderní technologie, kterými jsou vybavené místní*

⁷⁵ Dcera, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁷⁶ Syn, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁷⁷ Matka, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

nemocnice. Osobní zkušenost mám na oční klinice, kde mi dělali testy, abych mohla jít na operaci šedého zákalu. Ta operace ve standardní úrovni je zdarma, což by v Sýrii nebyla. Tam je to veliký problém, sehnat peníze na takový zákrok.⁷⁸

Dcera velice oceňuje systém obvodních doktorů: *Líbí se mi, že každý člověk má svého doktora, a který hromadí informace o každém svém pacientovi. Takový systém u nás není. Mám také svého zubaře, ke kterému chodím na rovnátka a to každý měsíc. S tím jsem velmi spokojená a už se moc těším, jak budu mít hezké rovné zuby.*⁷⁹

Synovi se na českém zdravotnictví líbí i to, co mnoho lidí kritizuje. A to jsou poplatky u lékaře: *Líbí se mi, že i složitější vyšetření stojí v České republice jenom 30 Kč. Pokud v Sýrii chcete kvalitní ošetření, stojí to velké peníze. Ve státních nemocnicích, které jsou na horší úrovni, je ošetření zdarma. Velmi se mi tu zdravotnictví líbí, proto se také toužím stát zubařem. To byl můj sen už od dětství a myslím, že se mi ho zde podaří splnit.*⁸⁰

4.11 Práce

Dá se tedy konstatovat, že po mnoha směrech se rodina začleňuje dobře. Stále velikým problémem je ale to, že rodičům se nedaří sehnat práci. Otec jako pánský krejčí na velmi krátkou dobu získal domácí práci, která spočívala v šití látkových nákupních tašek. Kvůli nedostatku zakázek ale zaměstnavatel práci ukončil. Oba rodiče jsou tedy celé dny doma, pečují o domácnost a o své děti, což jejich etablování zpomaluje. Práce je pro ně přitom velice důležitá: *Nedokážeme bez práce žít, práce dělá ze člověka klenot*⁸¹. *Tady ještě nepracujeme, ale už se těšíme, až nějaké zaměstnání seženeme a začneme pracovat.*⁸²

⁷⁸ Matka, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁷⁹ Dcera, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁸⁰ Syn, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁸¹ Arabské přísloví.

⁸² Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

Matka sice v Sýrii nepracovala, nyní by ale i ona toužila po zaměstnání: *Z toho, že jsem dosud nesehnala žádnou práci, jsem velice nešťastná. Doufáme, že v budoucnosti se naučíme dobře česky a najdeme si práci, protože bez práce nejde fungovat.*⁸³ Cítí také, že její profese učitelky arabského jazyka v České republice postrádá smysl: *Mým velikým problémem je, že jsem učitelka. V Sýrii jsem byla učitelka arabštiny, a to je veliký problém, protože nyní budu těžko hledat uplatnění. Když jsem učila, cítila jsem se, že mám nějaké poslání. To jsem po útěku ze Sýrie úplně ztratila. Cítím se najednou neužitečná.*⁸⁴ Vidí ale naději v zájmu Čechů o nové a neobvyklé jazyky: *Opravdu bych si přála, abych pracovala ve svém oboru jako učitelka. A přemýšlím, že kdybych uměla lépe česky, mohla bych Čechy učit arabský jazyk, protože cítím, že by o to mohli mít zájem. Snažím se tedy zdokonalit češtinu, abych mohla učit Čechy arabsky.*⁸⁵

Ve svém oboru by chtěl pracovat také otec, má v něm totiž dlouholetou praxi. V jeho vykonávání mu ale brání především jazyková bariéra: *Největší problém je pro mne jazyk. V Sýrii jsem byl pánský krejčí, možná tady najdu uplatnění, ale je tady veliká překážka, a tou je právě jazyk, protože napojit se na nějakou firmu, která dělá obuv nebo oblečení, k tomu potřebuji umět mluvit a rozumět česky.*⁸⁶

I synův problém, který je pro něj velice těžko překonatelný, částečně souvisí se zaměstnáním rodičů: *Mne osobně nic netrápí, ale co cítím za problém je, že rodiče, kteří vždycky pracovali, nyní práci nemají. Cítím neklid a cítím se kvůli tomu smutno. Určitě mi bude lépe, když rodiče budou pracovat, budeme si moci například pořídit auto, které nyní nemáme a nemůžeme si ho dovolit.*⁸⁷

I přesto, že rodiče mají se získáním práce problémy a možnost získat práci není ani v dohlednu, všichni cítí, že pro děti zde budoucnost

⁸³ Matka, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁸⁷ Syn, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

bude. Vyhlídka kvalitní budoucnosti pro celou rodinu je pro rodinu další důvod, proč se snažit úspěšně se etablovat do České společnosti. Dcera je ve škole celkem úspěšná a syn aspiruje velice vysoko, přiznává, že by se rád stal zubařem: *Samozřejmě, že tady můžeme mít lepší budoucnost, protože tady není válka jako v Sýrii. V dobách klidu jsem měl také pocit, že by má budoucnost v Sýrii mohla být dobrá. Díky konfliktu je ale problém chodit do školy, učit se a soustředit se na budoucnost. V České republice se můžeme věnovat pouze studiu a nemusíme se trápit bombami v ulicích.*⁸⁸

Také dcera si dokáže svou budoucnost představit spíše v České republice. I její vysněné povolání souvisí s medicínou: *„Cítím, že tady jsou školy lepší a pokročilejší než v Damašku, mám pocit, že zde bude více možností a možná se tak i splní mé přání studovat farmacii. Přála bych si, abych se dobře učila a úspěšně k tomu směřovala.*⁸⁹

Matka přiznává, že v Sýrii už budoucnost svojí ani svých dětí nevidí: *Od té doby, kdy v Sýrii vypukl konflikt, jsme cítili, že naše budoucnost bude někde jinde a nyní už víme, že to bude tady. Nemůžete být ve středu konfliktu a myslet na něco jiného než na to, jak z něj uprchnout a stavět budoucnost někde jinde.*⁹⁰

Otci příjezd do České republiky vrátil naději na to, že jeho děti budou jednou vzdělané a budou moci vykonávat dobré zaměstnání, které je finančně zajistí: *Budoucnost dětí je především ve studiu. Když v Sýrii přestaly chodit do školy, tak bylo něco velice důležitého ztraceno. Když jsme přijeli sem a začaly chodit do školy, vrátila se naděje v lepší budoucnost. Myslím si a doufám, že se budou snažit, aby se vyplnily jejich přání a sny. Myslím si, že když se budou dobře učit, budou úspěšní a čeká je dobrá budoucnost.*⁹¹

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Dcera, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁹⁰ Matka, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁹¹ Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

4.12 Náboženství

Jak jsem již výše zmiňovala, rodina je křesťanského vyznání, což by dle mých odhadů mohlo velice napomoci jejich etablování. V percepci obecné společnosti je muslimská víra a kultura něčím neznámým, co v nich velmi často budí obavy. Rodina tento aspekt ale příliš nevnímá: *V tomto ohledu necítíme žádný velký rozdíl oproti životu v Sýrii. Sýrie je sice muslimský stát, my jsme ale bez diskriminace chodili do kostela, slavili křesťanské svátky a podobně. Nikdy v tom nebyl žádný problém. Také tady chodíme do kostela.*⁹²

Jak ale říká syn, v tuto chvíli už by se diskriminace křesťanů ve své vlasti obával: *V době, kdy jsme žili v Sýrii, jsme necítili žádný rozdíl mezi vyznavači různých náboženství. Muslimové i křesťané slavili své svátky, a věřili ve své náboženství. Po vypuknutí konfliktu se situace pochopitelně zhoršila. Také mám pocit, že Češi nejsou ani tak křesťané, jako spíše ateisté.*⁹³

4.13 Přijetí společnosti

Integrace je proces, který probíhá oběma směry, zapojují se do něj tedy jak cizinci, tak i většinová společnost.⁹⁴

I přesto, že rodina vyznává náboženství daleko bližší českým občanům, očekávala jsem, že někteří lidé na arabsky mluvící cizince, kteří pobírají podporu a utekli ze země, ve které zuří občanská válka, zareagují velmi negativně. Toto mínění mi ale celá rodina vyvrátila: *Češi nás přijali velice dobře, snaží se nám pomáhat. Spoustu lidí nám pomohlo jak fyzicky, tak psychicky, poskytli nám oblečení, deky, polštáře, matraci, gauč. Velmi nám pomohla také charita. Necítíme se jako cizinci,*⁹⁵ říká otec. Češi, se kterými se matka setkala, se chovali vždy mile, říká matka: *Lidé si nás zamilovali a my jsme si zamilovali je. Díky tomu, jak se k nám*

⁹² Tamtéž.

⁹³ Syn, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁹⁴ URBÁNKOVÁ, H. str 21.

⁹⁵ Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

chovají, máme pocit, že nás přijali a oblíbili si nás. I když jdu k doktorovi, i přesto, že umím česky jen pár slov a domlouvám se rukama nohama, cítím, že si rozumíme.⁹⁶ Otec také dodává příběh: Jednou jsme jeli vlakem do města a nedokázali jsme průvodčímu vysvětlit, jakou chceme jízdenku. Jemu ale stačilo říct jméno města, kam se potřebujeme dostat, a on nám velmi mile a s nadšením vyložil, jak si máme koupit jízdenku hromadnou a zpáteční, aby nás vyšla levněji, a jak se dostaneme přímo do města. Líbilo se nám, že nám pomohl a on vypadal také nadšeně, že nám mohl pomoci. Dodnes se navzájem zdravíme.⁹⁷

Při zaznamenávání rozhovorů přímo v domácnosti rodiny jsem měla také možnost si všimnout, jak mile reagují obyvatelé domu na nové sousedy. Matka vytírá společné prostory třikrát více než je nutné, děti vždy sousedy nadšeně zdraví, a to oni následně oceňují. Všimla jsem si, že se snaží s rodinou navázat hovor, i když velmi dobře ví, že jim rodiče vše nerozumí. Opětují tak vřelost, se kterou se rodina chová ke svému okolí. Pocit přijetí a náklonnosti od Čechů z jejich okolí je tak další prostředek ke kvalitní integraci do společnosti.

I přesto, že rodina žádnou diskriminaci ze svého okolí necítí, nemají rodiče v nové zemi mnoho přátel, jak přiznává otec: *Ještě jsem si v České republice nenašel žádné přátele, máme paní učitelku, která nás chodí učit češtinu, která je na nás velmi milá a hodná a bereme ji jako kamarádku. To je jediná kamarádka, kterou zatím mám.⁹⁸*

Dcera na tom také není příliš dobře i přesto, že chodí každý den do velkého kolektivu své třídy. *Zatím mnoho kamarádů nemám, ale mám ve třídě jednu spolužačku, se kterou chodím ven. Chtěla bych mít hodně kamarádů, ale mám pocit, že se moji spolužáci příliš nechtějí sblížovat a přijmout mne mezi sebe,⁹⁹ říká. Dcera je přitom velice komunikativní dívka, která kolem sebe preferuje veliký okruh přátel, není to tedy, dle*

⁹⁶ Matka, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁹⁷ Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁹⁸ Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

⁹⁹ Dcera, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

všech indicií, jejím přístupem. Domnívám se, že za to může spíše věk dětí, které jsou výrazně mladší než ona a pravděpodobně si k mladé Syřance ještě nenašli cestu. Nejlépe je na tom syn. Ten se ve třídě pohybuje v kolektivu spolužáků, kteří jsou stejně staří, jako je on sám a jejich věk také ovlivňuje to, jakým způsobem se chovají ke spolužákovi jiné národnosti. Zde totiž není tento aspekt hendikepem, jako u dcery, ale spíše předností. Mít ve své třídě Syřana je pro ně zajímavé. Kolektiv si ho velice oblíbil a jak mi sám přiznal, dokonce mu jeho kamarádky upekly k narozeninám dort. *Mám kamarády ve třídě, kteří mi moc pomáhají, mám je rád a oni mají rádi mne.*¹⁰⁰

Diskriminaci nebo rasismus členové rodiny necítí ani v jednání s úřady: *Setkání s administrativními pracovníky a úředníky bylo vždy velice na úrovni, chovali se k nám hezky a byli velmi milí. Dělají svou práci přesně tak, jak mají. Vždy byli velice přesní, když jsme se měli někam dostavit, včas na nás čekali. Jednání s nimi bylo velmi pohodlné a uvolněné. Byli i ochotni poskytnout nám překladatele, když jsme něco nebyli schopni pochopit. Neměli jsme žádný problém.*¹⁰¹ Syn na české administrativě oceňuje hlavně to, že funguje i bez úplatků: *Je to jako u nás, někteří pracovníci jsou horší, někteří jsou lepší. U nás je ale víc korupce. Zaměstnanci tu mají svojí ochranu a své postavení. Váží si tu také víc veřejných činitelů, kteří jsou chráněni zákonem. Je tady pořádek a řád a opravdu není korupce tak moc jako u nás. Jedinou špatnou zkušenost jsme měli s pracovníci zdravotní pojišťovny, která se k nám nechovala moc hezky. Jinak ale nikdy nebyl nikdy sebemenší problém.*¹⁰² S jednání s úřady, kterého bylo hlavně zpočátku jejich příjezdu velmi mnoho, je spokojena i matka: *Státní zaměstnanci, kteří nám pomáhali zařizovat některé záležitosti, na nás vždy měli vyhrazený předem určený*

¹⁰⁰ Syn, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

¹⁰¹ Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

¹⁰² Syn, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

*čas, který dodrželi. Jsou precizní a příjemní. Vždy s námi jednali moc mile a hezky.*¹⁰³

4.14 Kultura

Dalším důležitým aspektem integrace cizinců do majoritního prostředí je kultura. *Proces kulturní integrace je vzájemně interaktivní – to znamená, že i hostitelská společnost se musí učit poznat a rozumět novým způsobům, a kulturním vzorcům, které s sebou migranti přinášejí. Kulturní integrace nutně neznámá, že skupiny přistěhovalců se musí vzdát kultury své země a v zásadě popírá tvrzení, že přiblížit se jedné kultuře znamená poškodit tu druhou.*¹⁰⁴

Díky otevřenosti, empatii a adaptabilitě je rodina velmi dobře schopna se etablovat v nové kultuře. Důležitým prvkem je také to, že jim Česká republika poskytla ochranu, přístřeší, školy i finanční podporu. Rodina jako celek cítí velikou vděčnost a kvůli tomu jakékoliv nedostatky Čechů, jejich kultury i dalších oblastí ignorují. Nejvýraznější rozdíl, pokud navštívíte syrská města, je především v tom, že všude ve vašem okolí je pro Evropana velice neobvyklý chaos. V Čechách je oproti tomu výrazně větší řád, říká otec rodiny a přiznává, že se mu líbí také další prvky české kultury: *Moc se mi líbí systém autobusů a vlaků. Hromadná doprava je zde velmi moderní a velmi přesná. Člověk se dostane kamkoliv chce v přesný čas a v bezpečí.*¹⁰⁵ *Mohu odejít z bytu včas a vím, že se také včas vrátím. Ještě nikdy v životě jsem neviděl takový řád. Moc se nám líbily městské slavnosti, svátky i vánoční tradice. Některé místní křesťanské tradice pro nás byly také novinkou, například kapr na Vánoce nebo bramborový salát. Moc se nám líbily kulturní slavnosti na náměstích měst. Zažili jsme také masopust.*¹⁰⁶

¹⁰³ Matka, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

¹⁰⁴ URBÁNKOVÁ, H. str 24.

¹⁰⁵ V Sýrii fungují autobusy mezi město, ale autobusy v centru Damašku jsou staré a nejezdí podle jízdních řádů. Jsou to mikrobusesy, takže jsou neustále přeplněné.

¹⁰⁶ Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

Svou otevřenost nové zemi dává jasně najevo také syn: *Líbí se mi lidé, jak jsou laskaví a nabízejí nám pomoc. Když něco potřebuji od svých spolužáků ve škole, tak mi bez problémů se vším pomohou. Vždy mi vysvětlí vše, co potřebuji. Líbí se mi systém, který funguje ve škole, kdy jsou všechny informace, spojené se školou, uveřejněny na internetu. Informatika v České republice je velice na úrovni, to u nás v Sýrii není.*¹⁰⁷

Každého, kdo se v Sýrii dostane na cesty, které vedou mezi městy, zarazí ho všude přítomný nepořádek. V ulicích není tak extrémní, ale v remízích u silnic jsou poházeny odpadky ve velkém množství. Pocházejí od lidí, kteří na těchto místech pořádají se svou rodinou víkendové pikniky. I přes propagační billboardy odpadu neubývalo. To na české kultuře oceňuje matka: *Moc se mi líbí lidé a čistota, která není jen v domovech, ale také na ulicích. V Sýrii takto ulice nevypadají, protože obvykle nemáme popelnice, lidé vynášejí pytle s odpadky před své domy, kde je potom ráno odvezou popeláři. Je zde také mnohem čistější příroda. Líbí se mi, že si lidé navzájem pomáhají a líbí se mi vlastně vše, co v Čechách je.*¹⁰⁸

Na Čechy nahlíží velice pozitivně také dcera, ačkoliv, jak mi přiznala později, postrádá charakteristický arabský chaos. Také ji přijde zvláštní, jak se i ve velikých městech k večeru vylidní ulice. V centru Damašku je i v jednu ráno velmi mnoho lidí: *Líbí se mi, že Čechy jsou vyspělá země. Lidé jsou milí a sympatičtí. Od ulice až po školu, všude je čisto. Líbí se mi kultura, historie i příroda. Líbí se mi také místní obchody. Vše je pohromadě, samoobslužné, můžete si vybrat z velkého množství zboží, přečíst si jeho cenu a zaplatit u kasy. Navíc nemusíme smlouvat. To u nás není. U nás se samoobsluhy vyskytují zřídka, nakupujeme proto na trzích. Jsem také velmi nadšená z četných aktivit ve škole. Byli jsme*

¹⁰⁷ Syn, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

¹⁰⁸ Matka, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

*na divadle pro děti, v kravíně i na procházce v lese. Také se mi líbí, že je tu málo lidí, protože si můžeme chodit hrát ven.*¹⁰⁹

Na otázku, zda se rodině na české kultuře něco nelíbí, nebyl schopen otec uvést žádnou výtku, alespoň tedy zmínil klimatické podmínky, které jsou pro imigranty z této oblasti velmi nepříjemné: *Když jsme s něčím nespokojení, neznamená, že se nám nelíbí, ale že na to nejsme zvyklí. Špatně snášíme chlad a v zimě nevydržíme moc dlouho venku. Nejsme zvyklí se tolik oblékat, v Sýrii nám stačila jenom košile a šortky. Léto je tu také kratší než u nás. Nelíbí se mi, že zde není moře.*¹¹⁰

Rodina se při výzkumu také snažila definovat společné znaky české i arabské kultury. Tyto stejné aspekty kultury mohou přispět k lepší znalosti základních kulturních vzorců a tak k lepšímu začlenění do společnosti. Otec zmínil především mezilidské vztahy: *Lidi si vzájemně pomáhají a žijí zde v kontaktu s přírodou. Podobně jako u nás žijí rodiny často pohromadě a velmi dobře fungují vztahy mezi rodiči, dětmi a prarodiči. Lidé se navštěvují a drží spolu. Viděl jsem to u svého bratra, který žije na vesnici, a tyto vazby tam jsou velice silné.*¹¹¹

I syn vidí velmi mnoho společných znaků mezi zdánlivě odlišnými kulturami: *Syřané a Češi toho mají společného velmi mnoho. Oba naše jazyky jsou velice složité, včetně gramatiky. Mnoho arabských výrazů je Čechům těžké vysvětlit. Zároveň má česká a arabská gramatika hodně společných znaků. Kultura je v Sýrii a v Čechách na velmi podobná. Máme také stejné pohádky a přísloví. Třeba Sněhurku a 7 trpaslíků.*¹¹²

Matka zmiňuje především běžný chod rodiny: *Praktický život je velice podobný. Lidé chodí do práce, navštěvují kamarády, příbuzné, chodí na kávu a popovídat si, nebo chodí do školy.*¹¹³

¹⁰⁹ Dcera, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

¹¹⁰ Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² Syn, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

¹¹³ Matka, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

4.15 Návrat zpět do země

Do jaké míry se zde rodina etabluje, také závisí na tom, zda v České republice plánuje prožít celý život, nebo se po ukončení konfliktu v Sýrii vrátit zpět do své vlasti. Pokud by měli v plánu odjet zpět, mohla by tato skutečnost celý proces zbrzdit a přispět k nepřijetí kultury, jazyka apod. Tato konkrétní rodina to ale nemá v plánu. Shodli se na tom při dotazování všichni členové rodiny i přesto, že bylo patrné, že o tomto tématu příliš nehovořili. *Pokud se uklidní situace, pochybujeme, že se vrátíme zpět, protože jsme tu šťastní, děti si tu našly školu a věříme, že budoucnost tady bude lepší, díky lepší šanci na vzdělání a práci. Kvůli tomuto ztratili tři roky života a nemohli chodit do školy, nechci udělat znova chybu, aby museli opět další roky opakovat. Na prvním místě jsou děti a studium, také si představuji, že bych se rád vrátil do Sýrie na dovolenou, navštívit přátele a příbuzné, ale vrátit se natrvalo nechceme. Zatím nad tím příliš nepřemýšlíme, soustředíme se hlavně na děti, aby se usadily, věnovaly se škole a vzdělání.*¹¹⁴

Zajistit si tu budoucnost by chtěl také syn: *Pokud by se situace uklidnila, chtěl bych se vrátit do Sýrie například na letní prázdniny, do Damašku a třeba k moři. Jinak bych chtěl velmi pokračovat ve studiu a později v práci v České republice. Ale neznám názor rodičů.*¹¹⁵

Stejný pocit má také matka. *Děti už začaly budovat budoucnost v Čechách. Chceme pro ně udělat maximum, takže tu zůstaneme. Přeji si, aby se situace v Sýrii uklidnila a já se tam mohla znovu podívat alespoň pozdravit svou rodinu.*¹¹⁶

Podobně odpověděla také dcera, kterou odchod ze země nejvíc poznamenal. *Moc bych si přála, aby se situace v Sýrii uklidnila a já se mohla vrátit. Chtěla bych jít k moři, stýská se mi po kamarádech, sestřenicích nebo rodinných oslavách. To je přání, ale jinak se snažíme*

¹¹⁴ Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

¹¹⁵ Syn, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

¹¹⁶ Matka, Hrádek u Rokycan dne 13. 3. 2014.

*usadit. Chtěla bych zde pokračovat i na vysokou školu a do Sýrie se vrátit jenom na návštěvu.*¹¹⁷

4.16 Příjezd dalšího člena rodiny

V době tvorby této bakalářské práce a zpracovávání získaných rozhovorů do České republiky dorazil dědeček rodiny. Po třech měsících se podařilo doručit pozvání, které do země poslal jeho mladší syn, který také žije v České republice. Nyní si postupně zvyká, což je k jeho pokročilému věku velice složité. Vše ale ulehčuje to, že má okolo sebe rodinu, se kterou byl zvyklý žít celý život. V Sýrii se o něj starala jeho nejmladší dcera. Dědeček navíc bez svého syna velice strádal. Nyní už bydlí v bytě se zbytkem rodiny. Dá se předpokládat, že u něj etablování do České společnosti bude probíhat velice špatně, nebo vůbec. Je obklopen svými třemi syny a jejich rodinami a je vysoce pravděpodobné, že nebude mít potřebu učit se jazyk ani jinak se začleňovat do české společnosti. Toto ale pro rodinu není důležité a je velmi spokojená, že se ho podařilo dostat do bezpečí. Otec by byl velice rád, kdyby se do země dostali i další jejich příbuzní: *Přál bych si, aby mohli přijet i další členové naší rodiny. Přál bych si, aby cítili stejné bezpečí a svobodu, jakou cítíme my nyní. Zůstala tam moje sestra s rodinou, teta, strýc a další rodina. Rodiče mé manželky a celá její rodina. Přejeme si to, ale nevíme, zda se to podaří.*¹¹⁸

Své rodiče by měla ráda nablízku také matka: *Přála bych si, aby mohli přijet moji rodiče, aby se zachránili, protože jsou v situaci, kdy jsou ohroženi na životě. Každý den, každou minutu se může stát cokoliv. Přála bych si to, protože spoustu lidí se dokázalo zachránit, ale je stále mnoho členů mojí rodiny, kteří tu šanci neměli. Můj bratr má také děti a nedaří se mu se s nimi ze Sýrie dostat. Přeji si, aby mohli najít cestu do bezpečí, a aby mohly děti najít vzdělání a způsob důstojně žít.*¹¹⁹

¹¹⁷ Dcera, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

¹¹⁸ Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

¹¹⁹ Matka, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

Toto téma je velice citlivé také pro dceru: *Přála bych si, aby za námi přijeli, abychom mohli jako rodina slavit to, co jsme dřív slavili, na to nemůžu zapomenout. Přála bych si, aby se ty časy vrátily. Přeji si, abych viděla moje sestřenice, vzpomínám, jak jsme kolikrát byly vzhůru celou noc, abychom viděly východ slunce.*¹²⁰

4.17 Očekávání

Členové rodiny mi také sdělili, zda se vyplnila jejich očekávání, které měli, když přijížděli do České republiky. Otec zmiňuje, že Česká republika jim nabídla ještě více, než čekali: *Ano, vyplnila se všechna naše přání. Dostali jsme se do bezpečí. Můžeme odcházet a přicházet domů beze strachu, děti mohou chodit do školy bez obav a začaly se také zapojovat do školních aktivit, kroužků, výletů nebo sportu. Nedá se ani popsat ten rozdíl oproti životu v Sýrii předtím, než jsme odjeli. Už máme domov, elektřinu 24 hodin denně, mír a klid. Jsou to pro nás důležité věci a máme je všechny najednou.*¹²¹

S otcem souhlasí i syn: *Vše, co jsme očekávali, to máme. Doufali jsme, že budeme šťastní, a to se nám splnilo. Vše, co potřebujeme, je zde na dosah ruky.*¹²²

To, že se rodině splnila jejich očekávání, je dalším pilířem etablování. Stejně jako celková spokojenost, jak zmiňuje matka: *Vyplnila se všechna naše očekávání, jsme spokojení. Kromě toho, že jsme v bezpečí, máme nadosah zábavu, kulturu a všechny nástroje k tomu, abychom mohli být šťastní a v pohodě.*¹²³

*100% našich očekávání se vyplnilo. Cítíme se v bezpečí a všechno, co jsme chtěli, jsme dostali. Už mluvím i česky a budu se učit víc a víc, až nakonec budeme mluvit lépe než Češi.*¹²⁴

¹²⁰ Dcera, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

¹²¹ Otec, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

¹²² Syn, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

¹²³ Matka, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

¹²⁴ Dcera, Hrádek u Rokycan, dne 13. 3. 2014.

5 VÝSLEDEK KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU

5.1 Zhodnocení hypotéz

Na základě výzkumu se potvrdila má hypotéza, že se rodina bude velmi intenzivně snažit integrovat do společnosti. Zároveň ale udržuje kontakt s rodinou, která je v České republice přítomna už delší dobu, a která zkoumaným členům rodiny pomáhá s integrací. Dle mých předpokladů se podařilo rodině získat doplňkovou ochranu, která jim poskytla mnoho práv.

Oproti předpokladu rodina neřešila problémy související s českou legislativou ani neochotou úředníků. Na základě rozhovorů soudím, že česká legislativa v tomto případě fungovala velice dobře, administrativní i jiní pracovníci se k cizincům chovali ochotně. Nedošlo ani k žádnému protizákonnému jednání. Musím také vyzdvihnout kvalitní jednání neziskových organizací.

Hypotéza se nepotvrdila ani v oblasti interakce s občany České republiky. Rodina necítí ani diskriminaci, ani náznaky rasismu. Domnívám se, že důvodem dobrého přijetí společností je velká otevřenost a slušnost rodiny.

S diskriminací nebo nenáviselným chováním se nemusí vypořádávat ani děti. Syn ve škole vychází se spolužáky velice dobře. Dcera má v kolektivu třídy poměrně málo přátel, s diskriminací se ale vypořádávat nemusí, přístup jejich spolužáků je spíše neutrální.

Předpokládala jsem, že školská zařízení budou vycházet dětem vstřícně, což se částečně potvrdilo. Na základní škole, kam dochází dcera, si učitelé vytvořili k jejímu vzdělávání velice individuální přístup, což dceři velice prospívá. U syna je situace horší, kvůli náročnosti studia jsou na něj kladeny výrazně vyšší nároky, které špatně zvládá a hrozí, že bude muset ročník opakovat. Úlevy, které mu učitelé poskytují, jsou spíše

menší. Snaží se mu ale ulehčit soukromým doučováním. Hlavním problémem je u obou dětí nedokonalá znalost českého jazyka.

Hypotéza, která se potvrdila, je zaměstnání rodičů. To se jim doposud nepodařilo získat a hlavním důvodem je neznalost jazyka. Do finančních problémů se ale rodina nedostala. A to hlavně díky příspěvkům od Správy sociálního zabezpečení, které se rodině podařilo získat bez větších potíží, což jsem neočekávala.

Oproti mému předpokladu také rodina získala velmi brzy vlastní byt, což pomohlo lepšímu etablování.

5.2 Zhodnocení zkoumání

Podle získaných rozhovorů a pozorování, které jsem prováděla od příjezdu rodiny do České republiky, mohu říci, že etablování této rodiny probíhá velmi dobře. Celý proces se výrazně zrychlil poté, co rodina získala vlastní byt, usadila se a děti začaly chodit do nové školy. Aspekty, které celý proces ještě umocňují, je to, že otec má v České republice dva bratry, kteří jsou již plně asimilovaní. Ti jsou rodině plně k dispozici. Rodina je otevřená české kultuře, společnosti a novým zvykům. Oceňuje přístup České republiky k nim jako k cizincům, kteří v ní chtějí začít svoji novou budoucnost. Etablování také napomáhá intenzita, se kterou se snaží jak děti, tak rodiče naučit český jazyk. Dalším aspektem je to, že si rodina ve své podstatě polepšila, co se týče životní úrovně. I přesto, že žije skromně, na rozdíl od jejich života v Sýrii zde mají nepřetržitě teplou i studenou vodu, elektriku a také plyn. Jejich byt je teplý a dobře lokalizovaný. Celá rodina má zdravotní pojištění, které jim umožňuje bezplatnou zdravotní péči. To, že se kvalita života zlepšila a nezhoršila, je další důvod, proč se rodina etabluje velmi rychle.

Skutečnosti, které etablování zpomalují, odhalíme v porovnání generací. Děti se etablují daleko rychleji a intenzivněji než jejich rodiče. Důvod je jediný. Díky tomu, že velmi brzy po příjezdu začaly docházet do školy, byli začleněni do kolektivu daleko více Čechů, než jejich rodiče,

kteří se stýkají pouze s omezeným počtem lidí. Jsou nuceni jazyk se naučit daleko lépe a za kratší dobu, čemuž napomáhá neustálá intenzivní komunikace jak se spolužáky a učiteli, tak také četba českých učebnic. Z toho tedy vyplývá, že díky každodennímu docházení do české školy lépe chápou českou kulturu, umí lépe jazyk a tím jejich etablování probíhá rychleji. Nezanedbatelnou roli zde hraje také věk, ve kterém jsou děti lépe přizpůsobivé, učí se rychleji jazyk a lépe si zvykají na nové skutečnosti.

U rodičů etablování zpomaluje právě to, k čemu mají děti přístup, a to je každodenní konfrontace s českou kulturou a větším kolektivem. Kvůli tomu, že dosud ani jeden z nich nezískal práci, nemůže se etablování uskutečňovat tak rychle jako u dětí. Dalším problémem je horší znalost jazyka, a to i přesto, že oba rodiče intenzivně pracují na tom, aby se ho naučili, a který může být určitou bariérou jak pro získání zaměstnání, tak pro rychlejší etablování.

ZÁVĚR

Mým cílem bylo v bakalářské práci zmapovat a zhodnotit etablování syrských imigrantů v České republice na případové studii syrské rodiny. Informace jsem získávala pomocí dotazování a pozorování konkrétní rodiny. Otázky jsem v průběhu dotazování měnila a doplňovala.

Na základě výzkumu se potvrdilo to, že etablování a integrace závisí na mnoha faktorech života. Ať už je to přístup státu, bydlení, škola, práce, tak také celková spokojenost a povaha cizinců. Díky tomu, že jsem mapovala etablování rodiny, která uprchla z kritických podmínek občanské války v Sýrii, ukázalo se, že etablování se uskutečňuje dobře. Nesmím opomenout také přístup českých úřadů a dalších institucí, který byl vždy vstřícný a pohotový. To, co mne při dotazování nejvíce překvapilo, bylo to, jak na tyto cizince reagují Češi. Ať rodina přebývala na vesnici, v malém či velkém městě, všude si ji lidé oblíbili. Tento aspekt, laskavé přijetí společností, považují za jeden z nejzákladnějších pilířů úspěšného etablování.

Tvorba bakalářské práce pro mne byla zajímavá, jak ze studijního, tak také z osobního hlediska. Díky mým možnostem, se mi podařilo dobře proniknout do běžného chodu rodiny, poznat jejich zvyky, povahu každého člena i vztahy, které mezi nimi fungují. Díky tomu jsem do dané tematiky pronikla velmi hluboko. Druhotným výsledkem terénního výzkumu bude hodinový rozhlasový dokument pro Český rozhlas Dvojka, který bude vysílán na začátku roku 2015.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

BERNARD, H.R. *Research Methods in Anthropology: Qualitative and Quantitative Approaches*. Walnut Creek: Altamira press. 2006.

CENTRUM NA PODPORU INTEGRACE CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICE. *Spolu a lépe* [on-line]. [cit. 17. 2. 2014]. http://www.cizinci.cz/files/clanky/685/Spolu_a_lepe.pdf

DRBOHLAV, D. *Migrace a (i)migranti v Česku : kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2011.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2005.

HUMAN RIGHTS WATCH. *World Report 2012: Syria*. [on-line]. [cit. 8. 1. 2014]. <http://www.hrw.org/world-report-2012/world-report-2012-syria>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Azyl* [on-line]. [cit. 17. 2. 2014]. <http://www.mvcr.cz/clanek/azyl-migrace-a-integrace-azyl.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Cizinci s povoleným pobytem* [on-line]. [cit. 1. 3. 2014]. <http://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Dlouhodobý pobyt* [on-line]. [cit. 24. 1. 2014]. <http://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Integrace* [on-line]. [cit. 17. 2. 2014]. <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Obecný přehled předmětu úpravy zákona o azylu* [on-line]. [cit. 24. 1. 2014].

<http://www.mvcr.cz/clanek/obecny-prehled-predmetu-upravy-zakona-o-azyly.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Příjezd do ČR, povinnosti a délka pobytu* [on-line]. [cit. 20. 1. 2014]. <http://www.mvcr.cz/clanek/prijezd-do-cr-povinnosti-a-delka-pobytu.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Terminologický slovník* [on-line]. [cit. 20. 1. 2014]. <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Trvalý pobyt* [on-line]. [cit. 24. 1. 2014]. <http://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-trvaly-pobyt.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Vízum k pobytu nad 90 dnů (dlouhodobé)* [on-line]. [cit. 24. 1. 2014]. <http://www.mvcr.cz/clanek/vizum-k-pobytu-nad-90-dnu-dlouhodobě.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zelené karty* [on-line]. [cit. 24. 1. 2014]. <http://www.mvcr.cz/clanek/zelene-karty.aspx>

RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R. (eds), *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha: SLON, 2009.

SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA. *Struktura, charakteristika a základní pojmy* [on-line]. [cit. 17. 2. 2014]. <http://www.suz.cz/pages/6.html>

URBÁNKOVÁ, H. *Hlavní faktory ovlivňující integraci cizinců žijících v České republice*. Brno, 2010. Magisterská práce. Masaryková univerzita v Brně, Fakulta sociálních studií, Katedra sociální politiky a sociální práce.

ÚŘAD VYSOKÉHO KOMISAŘE ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ PRO UPRCHLÍKY. *Přijímací středisko zastávka u Brna* [on-

line]. [cit. 2. 4. 2014]. <http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/photos/prijimaci-stredisko-zastavka-u-brna.html>

7 RESUMÉ

The main aim of this bachelor thesis was to evaluate the settlement of Syrian immigrants in the Czech republic. For that I had worked with my own qualitative research. More precisely I recorded and evaluated process of integration of four member family. Based on my interviews with this family I tried to register their attitudes, feelings, opinions and compare them throughout generations. Then also based on my interviews and testimonies I tried to register and evaluate process and success of settlement of this family in Czech society.

I found out that settlement in this society is much more easier for children than for their parents. According to my research it is caused by everyday contact with big collective of people which these children meet in school. For their parents who do not have jobs yet is settlement harder and take longer time. Another handicap for them is knowledge of Czech language which is much worse by parents than by children. Overall based on my interviews and research I found out that settlement of foreigners is going very well.

One of proofs of this statement is that this family found their own housing during my research. That is very important for their integration. In the end I would like to thank to Czech legislation, officials and citizens of the Czech republic for their helpfulness in making my research.

8 PŘÍLOHY

8.1 Záznam rozhovorů s rodinou

Rozhovory se odehrávaly v domácnosti rodiny v Hrádku u Rokycan dne 13. a 14. 3. 2014. Přítomni byli: Kristýna Barchini, otec, dcera, syn, matka a překladatel.

Proč jste opustili Sýrii?

Otec: Opustili jsme Sýrii, protože už nebylo nemožné tam dále žít, díky konfliktu, který tam vznikl. Cesty do školy nebo do práce už nebyly bezpečné. Hrozila jak střelba, tak i výbuch bomby ve vaší blízkosti. Trvalo přibližně rok, než jsme se rozhodli. Hlavním a také posledním impulsem byla bomba, která vybuchla v autě poblíž mé dílny.

Pocity, když jste Sýrii opouštěli?

Otec: Cítil jsem velice smíšené pocity. Měli jsme radost ze záchrany a těšili jsme se na to, až budeme v bezpečí. Cítil jsem ale také smutek, protože jsme v Sýrii nechávali spoustu členů rodiny, známých, přátel a sousedů, které jsme měli rádi. Museli jsme navíc opustit náš byt, se kterým jsme se také těžko loučili.

Matka: Bylo mi velmi smutno.

Dcera: Byla jsem šťastná i smutná.

Syn: Byl jsem šťastný.

Co jste očekávali od České republiky?

Otec: Především jsem čekal, že získám bezpečí pro celou svoji rodinu. Očekával jsem, že děti budou chodit do školy, dostane se jim vzdělání, protože v Sýrii se kvůli konfliktu dostávaly do školy velice složitě a zřídka. Děti i my, jako rodiče, jsme se každé cesty do školy obávali a čekali jsme, zda se vrátí domů živé.

Matka: Od České republiky jsme očekávali hlavně bezpečí, které v Sýrii nebylo. Doufali jsme, že nás Česká republika přijme, a že zde získáme možnost k pobytu. Na mysli jsme přitom měli především bezpečnost dětí a jejich vzdělání. To je vlastně hlavní důvod, proč jsme do Čech přijeli.

Syn: Očekávám především, že zde budu moci dokončit školu a odmaturovat.

Naplnila se vaše očekávání?

Otec: Ano, naplnilo se všechno, co jsme očekávali. Dostali jsme se do bezpečí. Česká republika nám nabídla ještě více, než jsme očekávali. Můžeme odcházet a přicházet domů beze strachu, děti mohou chodit do školy bez obav a začaly se také zapojovat do školních aktivit, kroužků, výletů nebo sportu. Nedá se ani popsat ten rozdíl oproti životu v Sýrii předtím, než jsme odjeli. Už máme domov, elektřinu 24 hodin denně, mír a klid. Jsou to pro nás důležité věci a máme je všechny najednou. V Sýrii jsme měli elektřinu 4 hodiny denně a někdy také vůbec. Stát totiž šetřil. Toto se dělo i za dob míru.

Syn: Vše, co jsme očekávali, to máme. Doufali jsme, že budeme šťastní a to se nám splnilo. Vše, co potřebujete, je zde na dosah ruky.

Matka: Vyplnila se všechna naše očekávání, jsme šťastní. Kromě toho, že jsme v bezpečí, máme na dosah zábavu, kulturu a všechny nástroje k tomu, abychom mohli být šťastní a v pohodě.

Dcera: Sto procent našich očekávání se vyplnilo. Cítíme se v bezpečí a všechno, co jsme chtěli, jsme dostali. Ve škole jsem šťastná a už mluvím i česky a budu se učit víc a víc, až nakonec budeme mluvit lépe než Češi. (smích)

Co se vám líbí na české kultuře?

Otec: Moc se mi líbí systém autobusů tak vlaků. Hromadná doprava je zde velmi moderní a velmi přesná. Člověk se dostane kamkoliv chce v přesný čas a v bezpečí. (V Sýrii jsou sice autobusy mezi městy, ale autobusy v centru Damašku jsou staré a nejezdí podle jízdních řádů. Jsou to pouze mikrobuses, takže jsou neustále přeplněné). Já mohu odejít z bytu včas a vím, že se také včas vrátím. Ještě nikdy v životě jsem neviděl takový řád. Moc se nám líbily městské slavnosti, svátky, Vánoční tradice. Některé místní křesťanské tradice pro nás byly také novinkou, například kapr na Vánoce nebo bramborový salát. Moc se nám líbily kulturní slavnosti na náměstích měst. Zažili jsme také masopust.

Syn: Líbí se mi lidé, jak jsou laskaví a nabízejí nám pomoc. Když něco potřebuji od svých spolužáků ve škole, tak mi bez problémů se vším pomohou. Vždy mi vysvětlí vše, co potřebuji. Líbí se mi systém, který funguje ve škole, kdy jsou všechny informace, spojené se školou, uveřejněny na internetu. Informatika v České republice je velice na úrovni, to u nás v Sýrii není.

Matka: Moc se mi líbí lidé a čistota, která není jen v domovech, ale také na ulicích. V Sýrii takto ulice nevypadají, protože obvykle nemáme popelnice, lidé vynášejí pytle s odpadky před své domy, kde je potom ráno odvezou popeláři. Je zde také mnohem čistější příroda. Líbí se mi, že si lidé navzájem pomáhají a líbí se mi vlastně vše, co v Čechách je.

Dcera: Líbí se mi, že Čechy jsou vyspělá země. Lidé jsou milí a sympatičtí. Od ulice až po školu, všude je čisto. Líbí se mi kultura, historie i příroda. Líbí se mi také místní obchody. Vše je pohromadě, samoobslužné, můžete si vybrat z velkého množství zboží, přečíst si jeho cenu a zaplatit u kasy. Navíc nemusíme smlouvat. To u nás není. U nás se samoobsluhy vyskytují zřídka, nakupujeme proto na trzích. Jsem také velmi nadšená z četných aktivit ve škole. Byli jsme na divadle pro děti, v kravíně i na procházce v lese. Také se mi líbí, že je tu málo lidí, takže si můžeme chodit hrát ven.

Co se vám nelíbí na české kultuře?

Syn: Nelíbí se mi, že občas je pořádek i řád přehnaný. Je mi trochu líto, že z malého města, kde bydlíme, mi jezdí do školy autobus i vlak pouze jednou za hodinu. Líbilo by se mi, kdyby jezdil alespoň jednou za půl hodiny. Také je mi líto, že v Čechách trvají letní prázdniny jenom dva měsíce. U nás to jsou tři. Ale u nás máme výuku 6 dnů v týdnu, tady chodíme jenom 5 dnů.

Otec: Když jsme s něčím nespokojení, neznamena, že se nám nelíbí, ale že na to nejsme zvyklí. Špatně snášíme chlad a v zimě nevydržíme moc dlouho venku. Nejsme zvyklí se tolik oblékat, v Sýrii nám stačila jenom košile a šortky. Léto je tu také kratší než u nás. Nelíbí se mi, že zde není moře.

Matka: Příroda je stejná, nelíbí se mi, že je zde hodně lesů, je mi líto, že tu není moře. U nás je hodně druhů krajiny. Máme moře, lesy, hory i pouště.

Dcera: Nelíbila se mi veliká zima, nejsem na to zvyklá, ale to je věc, kterou neovlivníme. Léto je moc krátké, není tu takové horko.

Co mají kultury společného?

Otec: Lidi si vzájemně pomáhají a žijí zde v kontaktu s přírodou. Podobně jako u nás žijí rodiny často pohromadě a velmi dobře fungují vztahy mezi rodiči, dětmi a prarodiči. Lidé se navštěvují a drží spolu. Viděl jsem to u svého bratra, který žije na vesnici, a tyto vazby tam jsou velice silné.

Syn: Syřané a Češi toho mají společného velmi mnoho. Oba naše jazyky jsou velice složité, včetně gramatiky. Mnoho arabských výrazů je Čechům těžké vysvětlit. Zároveň má česká a arabská gramatika hodně společných znaků. Kultura je v Sýrii a v Čechách na velmi podobné úrovni. Máme také stejné pohádky a přísloví. Třeba Sněhurku a sedm trpaslíků.

Matka: Praktický život je velice podobný. Lidé chodí do práce, navštěvují kamarády, příbuzné, chodí na kávu a popovídat si, nebo chodí do školy.

Jak se vám líbí způsob bydlení v ČR?

Dcera: Líbí se mi teplo, které je v domácnostech. Když jsi doma, vůbec necítíš, jaké počasí je venku. V zimě jsme v našem bytě v Sýrii umírali zimou. Radiátory jsou v mnoha domácnostech, v kancelářích, v obchodech, i ve škole. U nás jsou radiátory jenom u velmi bohatých lidí. Velká výhoda je také to, že v České republice nejsou žádné pauzy v dodávkách elektřiny, je k dostání 24 hodin denně. Oproti tomu v Sýrii jsme často bez elektřiny. Také si mi líbí, že internet je zde velmi snadno dostupný a mnohem rychlejší a spolehlivější.

Otec: V našem novém domově je spousta věcí, které nám usnadňují život. V panelovém domě, ve kterém žijeme nyní, je například velmi snadno dostupný plyn. V Sýrii jsme kupovali plynové bomby, což je mnohem složitější. V Sýrii je problém i se studenou vodou, která v noci neteče. V České republice je voda dostupná neustále, jak teplá, tak studená. Kanalizace je zde také lépe řešená a bezproblémová. V Sýrii nelze házet do záchodu toaletní papír, protože by se kanalizace ucplala, z čehož může být velký problém. Tyhle všechny věci jsou pro nás velice příjemné.

Matka: Velice se mi líbí plynovod a to, že nemusíme vyměňovat plynové bomby. Můžu vařit kdykoliv a nemusím řešit, kolik mám v lahvi plynu. Elektrické sporáky mít v Sýrii nemůžeme, protože elektrika je velice nestálá.

Dcera: Velmi se mi líbí teplá voda, které je v Čechách neustále dostupná. Mohu jít do sprchy kdykoliv chci. Těsnění oken je velice spolehlivé a udrží v bytě teplo. To v Sýrii také nemáme. Okna netěsnění a nejsou dvojitá.

Co říkáte na českou kuchyni?

Dcera: České jídlo mi docela chutná. Ve škole vždycky máme knedlík s něčím, pokaždé je to jiná omáčka, ale mně všechny přijdou stejné. Česká kuchyně mi přijde trochu jednotvárná. A když nemáme knedlík, máme těstoviny. U nás je hlavní příloha rýže.

Matka. České jídlo je dobré, hlavní ingrediencí je maso. Zeleniny je v české kuchyni podle mne velice málo. Když člověk jí každý den maso, je jeho jídelníček potom jednotvárný. Myslím si, že Češi moc zeleninu nemusí.

Syn: Pro mne je jídlo hobby. Všechna česká jídla, která dostávám ve škole, mi chutnají a mohu jen básnit o tom, jak jsem spokojený. Knedlík, guláš, těstoviny, všechno mi moc chutná. Ale přesto cítím, že arabská kuchyně je zdravější.

Otec: Česká kuchyně mi chutná, ale jsme zvyklí na orientální kuchyni. Snažíme se z dostupných českých ingrediencí vařit arabskou kuchyni, což je občas docela složité, ale jde to. Líbí se mi, že jde koupit mražená zelenina, v Sýrii kupujeme čerstvou a pak ji zmrazujeme sami doma. Zelenina v české kuchyni je pouze příloha nebo ozdoba, v arabské kuchyni je v jídle dominantní.

Co říkáte na české zdravotnictví?

Otec: Nejenom zdravotnictví, ale také zdravotní pojištění je na velmi vysoké úrovni. Medicína je velice vyspělá a polikliniky a nemocnice vypadají velice dobře, jsou čisté a dobře vybavené. Najdeme v nich také všechna oddělení. Je to komfort. V takovém rozsahu to v Sýrii nemáme.

Syn: Líbí se mi, že i složitější vyšetření stojí v České republice jenom 30 Kč. Pokud v Sýrii chcete kvalitní ošetření, stojí to velké peníze. Ve státních nemocnicích, které jsou na horší úrovni, je ošetření zdarma. Velmi se mi tu zdravotnictví líbí, proto se také toužím stát zubařem. To byl můj sen už od dětství a myslím, že se mi ho zde podaří splnit.

Matka: Moc se mi líbí zdravotní pojištění. To za nás v tuto chvíli platí stát, ale je v něm zahrnuta veškerá péče. Líbí se mi moderní technologie, kterými jsou vybavené místní nemocnice. Osobní zkušenost mám na oční klinice, kde mi dělali testy, abych mohla jít na operaci šedého zákalu. Ta operace ve standardní úrovni je zdarma, což by v Sýrii nebyla. Tam je to veliký problém, sehnat peníze na takový zákrok.

Dcera: Líbí se mi systém obvodních doktorů, kterého má každý člověk a který hromadí informace o každém svém pacientovi. Takový systém u nás není. Mám také svého zubaře, ke kterému chodím na rovnátka a ke kterému chodím každý měsíc. S tím jsem velmi spokojená a už se moc těším, jak budu mít hezké rovné zuby

Způsob práce v ČR?

Syn: Práce je povinnost každého člověka, kdekoliv na světě a v jakékoliv situaci. Bez práce nejsou koláče.

Otec: Nedokážeme bez práce žít, práce dělá ze člověka klenot (arabské přísloví). Tady ještě nepracujeme, ale už se těšíme, až nějaké zaměstnání seženeme a začneme pracovat.

Matka: Z toho, že jsem dosud nesehnala žádnou práci, jsem velice nešťastná. Doufáme, že v budoucnosti se naučíme dobře česky a najdeme si práci, protože bez práce nejde fungovat.

Administrativa v Čechách?

Otec: Setkání s administrativními pracovníky a úředníky bylo vždy velice na úrovni, chovali se k nám hezky a byli velmi milí. Dělají svou práci přesně tak, jak mají. Vždy byli velice přesní, když jsme se měli někam dostavit, včas na nás čekali. Jednání s nimi bylo velmi pohodlné a uvolněné. Byli i ochotni přivést pro nás překladatele, když jsme něco nebyli schopni pochopit. Neměli jsme žádný problém.

Syn: Je to jako u nás, někteří jsou horší, někteří jsou lepší. U nás je ale víc korupce. Zaměstnanci tu mají svojí ochranu a své postavení. Váží si tu také víc veřejných činitelů, kteří jsou chráněni zákonem. Je tady pořádek a řád a opravdu není korupce tak moc jako u nás. Jedinou špatnou zkušenost jsme měli s pracovníci zdravotní pojišťovny.

Matka: Státní zaměstnanci, kteří nám pomáhali zařizovat některé záležitosti, na nás vždy měli vyhrazený předem určený čas, který dodrželi. Jsou precizní a příjemní. Vždy s námi jednali moc mile a hezky.

Dcera: Jsou milí, dobří, usměvaví a pomohli nám. A pomáhají všem.

Jsou podle vás zákony a normy vstřícné k cizincům?

Syn: Jsme nadšení z toho, co pro nás Česká republika udělala. Díky doplňkové ochraně, která nám byla udělena, se cítíme docela jako Češi. Nemůžeme sice například volit, nebo jít do armády, jinak se na nás ale vztahují stejné zákony jako na Čechy. To se nám líbí a jsme s tím velice spokojení. Co víc si můžeme přát.

Matka: Je to velice široká otázka, nerozumíme všemu, nejsme odborníci ani profesionálové, abychom mohli říct, zda jsou zákony dobré nebo špatné, co se ale týká nás, jsme spokojení. Díky zákonům České republiky můžeme chodit na úřad práce, získali jsme ochranu od státu. Dostáváme také příspěvek na bydlení i na jídlo, což nám velmi pomáhá přečkat tu dobu, než se naučíme česky a najdeme si práci. Dostali jsme také knížky češtiny pro cizince, učitelky, dokonce jsme dostali také příspěvek na pračku od sociálky. Velkou část nájmu nám také platí správa sociálního zabezpečení.

Otec: Ty zákony, se kterými jsme přišli do styku, byly velmi vstřícné. Nemohu říci vůbec nic špatného, když se k nám všichni, jak lidé, tak zákony, chovají jako k rodilým občanům České republiky. Dostali jsme podporu, a vše, co má možnost získat český občan. Naše práva i povinnosti jsou téměř stejné. Proto mohu říct, že České zákony jsou

dobré. Kromě finanční podpory se nám dostává i další pomoci. Například třikrát týdně k nám docházejí učitelky českého jazyka.

Co říkáte na Čechy jako křesťany? Jak se vám žije v křesťanské zemi?

Otec: V tomto ohledu necítíme žádný velký rozdíl oproti životu v Sýrii. Sýrie je sice muslimský stát, my jsme ale bez diskriminace chodili do kostela, slavili křesťanské svátky a podobně. Nikdy v tom nebyl žádný problém. Tady také chodíme do kostela.

Syn: V době, kdy jsme žili v Sýrii, jsme necítili žádný rozdíl mezi vyznavači různých náboženství. Muslimové i křesťané slavili své svátky, a věřili ve své náboženství. Po vypuknutí konfliktu se situace pochopitelně zhoršila. Také mám pocit, že Češi nejsou ani tak křesťané, jako spíše ateisté.

Dcera: Ve škole se mne kamarádka ptala, zda se modlím před spaním: Když jsem jí řekla, že ano, prozradila mi, že ona se modlí také.

Máte pocit, že vás Češi dobře přijali?

Otec: Češi nás přijali velice dobře, snaží se nám pomáhat. Spousta lidí nám pomohlo jak fyzicky, tak psychicky, poskytli nám oblečení, deky, polštáře, matraci, gauč. Velmi nám pomohla také charita. Necítíme se jako cizinci.

Matka: Lidé si nás zamilovali a my jsme si zamilovali je. Díky tomu, jak se k nám chovají, máme pocit, že nás přijali a oblíbili si nás. I když jdu k doktorovi, i přesto, že umím česky jen pár slov a domlouvám se rukama nohama, cítím, že si rozumíme.

Syn: Cítím, že kamarádi mne mají velmi rádi. Bavit se s nimi je velmi hezké, moc mi pomáhají.

Dcera: Místní lidé nás mají rádi. Cítím, že mne mají rádi, smějí se na mne, dokážeme se normálně bavit a smát se

Otec: Jednou jsme jeli vlakem do města a nedokázali jsme průvodčímu vysvětlit, jakou chceme jízdenku. Jemu ale stačilo říct jméno města, kam se potřebujeme dostat, a on nám velmi mile a s nadšením vyložil, jak si máme koupit jízdenku hromadnou a zpáteční, aby nás vyšla levněji, a jak se dostaneme přímo do města. Líbilo se nám, že nám pomohl a on vypadal také nadšeně, že nám mohl pomoci. Dodnes se navzájem zdravíme.

Cítíte silnou jazykovou bariéru?

Dcera: Díky škole jsem se v češtině hodně zlepšila. Samozřejmě je spousta slov a výrazů, které ještě neumíme, ale přesto se učím dobře. Nepřijde mi to tak těžké učit se česky.

Syn: Nemám žádný problém s učením češtiny, pomáhá mi mluvit s ostatními lidmi, než abych se učil jenom z knížek. Hlavní motivací je komunikace se spolužáky a s dalšími lidmi. Samozřejmě gramatika je podobně jako ta arabská velice těžká.

Otec: Přesto, že jsem se nedokázal češtinu dobře naučit, necítím ji jako bariéru k tomu, abych se s lidmi pokoušel mluvit, chodil nakupovat a podobné běžné činnosti. Když jdu do obchodu, umím si říct, kolik chci kilo masa, zda chci sýr nakrájet, nebo ho chci v celku, nebo říct paní na pokladně kolik mám rohlíků. I když nemluví česky skoro vůbec, není to pro mne bariérou. Jsem schopný díky vstřícnosti zaměstnanců vyřešit i například problém na poště. Jsem rád, že nám lidé rádi pomáhají a nezlobí se na mne, že s nimi nemluví česky.

Matka: Začátek byl velmi složitý, ale snažíme se učit. Abecedu známe, já i děti mluvíme francouzsky. Díky tomu dokážeme číst. Docela rozumím, i když hůř mluví, ale snažím se s tím poprat. Když s někým mluví, tak se každý člověk snaží přes spoustu chyb mne pochopit a třeba i opravit.

Je nějaký problém, který neumíte překonat?

Matka: Mým velikým problémem je, že jsem učitelka. V Sýrii jsem byla učitelka arabštiny, a to je veliký problém, protože nyní budu těžko hledat uplatnění. Když jsem učila, cítila jsem se, že mám nějaké poslání. To jsem po útěku ze Sýrie úplně ztratila. Cítím se najednou neužitečná.

Otec: Největší problém je pro mne jazyk. V Sýrii jsem byl pánský krejčí, možná tady najdu uplatnění, ale je tady velká bariéra, a to je právě jazyk, protože napojit se na nějakou firmu, která dělá obuv nebo oblečení, k tomu potřebuji umět mluvit a rozumět česky.

Syn: Mne osobně nic netrápí, ale co cítím za problém je, že rodiče, kteří vždycky pracovali, nyní práci nemají. Cítím neklid a cítím se kvůli tomu smutně. Určitě se budu cítit lépe, když rodiče budou pracovat, budeme si moci například pořídit auto, které nyní nemáme a nemůžeme si ho dovolit. Druhá věc je, že bych rád pokračoval ve studiu, ale cítím, že předměty jsou pro mne velice složité.

Jaká je komunikace se školou, snaží se vám vycházet vstříc?

Dcera: Učitelky mi ve škole hrozně moc pomáhají a dávají mi jednodušší, nebo kratší úkoly, než ostatním dětem. Když napíšu špatně test, mohu si ho napsat znova a dávají mi známky podle toho, co si zasloužím. Proto nemůžu říci nic špatného.

Syn: Učitelé jsou tady jako v Sýrii, škola se mi tady ale líbí více než v Sýrii. Například se mi líbí systém písemek, které píšeme po jedné, po dvou lekcích, zato v Sýrii jsme vždy test psali na veliký objem učiva, což bylo složitější. Učitelé mi pomáhají a vycházejí mi vstříc, ale určitě ještě potřebuji větší pomoc.

Matka: Cítím, že dceři se věnují paní učitelky na základní škole mnohem víc, vycházejí jí více vstříc, než synovi, který je na druhém stupni gymnázia. Syn potřebuje víc pozornosti, než mu učitelé nyní věnují.

Otec: My jsme velmi rádi, že naše děti ve škole tak dobře přijali, to pro nás bylo velice důležité, chtěli jsme zachránit budoucnost dětí, protože dva roky nemohli do školy kvůli konfliktu skoro chodit. Vlastně jsme přišli do Čech hlavně proto, aby děti mohly studovat, a to se nám splnilo. Vedení nás přijalo. Dceru dalo o několik ročníků níž, kvůli špatné znalosti češtiny, než by správně měla být, což nám bylo nejprve líto, ale nakonec jsme rádi. Učitelky pomohly na začátku pobytu zajistit psychologickou poradu pro mou dceru, která byla z nové školy a z nové země vystresovaná. Přál bych si, aby se učili rychle a co nejdříve srovnali úroveň s ostatními spolužáky.

Jaké jsou rozdíly mezi školami v Sýrii a v ČR?

Syn: I když cítím rozdíl ve škole i v předmětech, myslím si, že školy se tolik neliší. Fyzika, chemie i matematika je všude na světě stejná. Hlavně je to o tom, zda má student chuť se učit. Rozdíl je například v prázdninách, v Sýrii máme tři měsíce letních prázdnin. Navíc v Sýrii máme volno jak na křesťanské, tak na muslimské svátky. V Sýrii jsme chodili do soukromé školy, měli jsme prázdniny v sobotu a v neděli. Státní školy mají ale volno v pátek a v sobotu.

Dcera: Jeden z rozdílů mezi školou tady a v Sýrii je například to, že v Damašku jsme se učili také náboženství. Pokud je žák křesťan má křesťanství, když muslim tak islám. To v Čechách není, do běžné výuky není náboženství vůbec zahrnuté. Měli jsme také pololetní prázdniny jako tady. Myslím si, že volných dnů je v Sýrii stejně jako v Čechách, možná jsme měli pár dnů navíc díky muslimským svátkům.

Našli jste si přátele v ČR?

Dcera: Nenašla jsme si tady žádné arabské kamarády, našla jsem si jenom české kamarády. Zatím mnoho kamarádů nemám, ale mám ve třídě jednu spolužačku, se kterou chodím ven. Chtěla bych mít hodně kamarádů, ale mám pocit, že se moji spolužáci příliš nechtějí sblížovat a přijmout mne mezi sebe.

Syn: Našli jsme si české přátele. Mám kamarády ve třídě, kteří mi moc pomáhají, mám je rád a oni mají rádi mne.

Otec: Ještě jsem si v České republice nenašel žádné přátele, máme paní učitelku, která nás chodí učit češtinu, která je na nás velmi milá a hodná a bereme ji jako kamarádku. To je jediná kamarádka, kterou zatím mám.

Když se situace uklidní, vrátíte se?

Syn: Pokud by se situace uklidnila, chtěl bych se vrátit do Sýrie například na letní prázdniny, do Damašku a třeba k moři. Jinak bych chtěl velmi pokračovat ve studiu a později v práci v České republice. Ale neznám názor rodičů.

Matka: Mám stejný pocit, děti už začaly budovat budoucnost v Čechách. Chceme pro ně udělat maximum, takže tu zůstaneme. Jeli bychom do Sýrie jenom na návštěvu pozdravit příbuzné, pokud by se situace uklidnila. Přeji si, aby se situace v Sýrii uklidnila a já se tam mohla znovu podívat.

Otec: Pokud se uklidní situace, pochybujeme, že se vrátíme zpět, protože jsme tu šťastní, děti si tu našly školu a věříme, že budoucnost tady bude lepší, díky lepší šanci na vzdělání a práci. Kvůli tomuto ztratili tři roky života a nemohli chodit do školy, nechci udělat znova chybu, aby museli opět další roky opakovat. Na prvním místě jsou děti a studium, také si představuji, že bych se rád vrátil do Sýrie na dovolenou, navštívit přátele a příbuzné, ale vrátit se nechceme. Zatím nepřemýšlíme nad tím, soustředíme se hlavně na děti, aby se usadily, věnovaly se škole a vzdělání.

Dcera: Moc bych si přála, aby se situace v Sýrii uklidnila a já se mohla vrátit. Chtěla bych jít k moři, stýská se mi po kamarádech, sestřenicích nebo rodinných oslavách. To je přání, ale jinak se snažíme se usadit, chtěla bych zde pokračovat i na vysokou školu a do Sýrie se vrátit jenom na návštěvu.

Chtěli byste, aby přijeli i další příbuzní? Kdo a proč?

Otec: Přál bych si, aby mohli přijet i další členové naší rodiny. Přál bych si, aby cítili stejné bezpečí a svobodu, jakou cítíme my nyní. Zůstala tam moje sestra s rodinou, teta, strýc a další rodina. Rodiče mé manželky a celá její rodina. Přejeme si to, ale nevíme, zda se to podaří.

Matka: Přála bych si, aby mohli přijet moji rodiče, aby se zachránili, protože jsou v situaci, kdy jsou ohroženi na životě. Každý den, každou minutu se může stát cokoliv. Přála bych si to, protože spoustu lidí se dokázalo zachránit, ale je stále mnoho členů mé rodiny, kteří tu šanci neměli. Můj bratr má také děti a nedaří se mu ze Sýrie dostat. Přeji si, aby mohli najít cestu do bezpečí, a aby mohli děti najít vzdělání a způsob důstojně žít.

Dcera: Přála bych si, aby za námi přijeli, abychom mohli jako rodina slavit to, co jsme dřív slavili, na to nemůžu zapomenout. Přála bych si, aby se ty časy vrátily. Přeji si, abych viděla moje sestřenice, vzpomínám, jak jsme kolikrát byly vzhůru celou noc, abychom viděly východ slunce.

Co byste chtěli v budoucnu dělat, jakou práci, co studovat?

Dcera: Až budu velká, chtěla bych studovat farmacii. Ještě nejsem rozhodnutá, ale uvažuji o tom. Také by se mi líbilo být doktorkou.

Syn: Rád bych studoval zubaře, protože myslím si, že na celém světě jsou zubaři finančně dobře zajištěni. Je to bezpečná budoucnost a byl to můj sen, už když jsem byl malý.

Matka: Přála bych si, abych pracovala ve svém oboru jako učitelka. A přemýšlím, že kdybych uměla lépe česky, mohla bych Čechy učit arabský jazyk, protože cítím, že by o to mohli mít zájem. Snažím se tedy zdokonalit češtinu, abych mohla učit Čechy arabsky.

Otec: Chtěl bych dělat to, co mi jde, protože jsem to dělal mnoho let a jde mi to.

Máte pocit, že děti budou mít v České republice lepší možnosti studia a práce?

Dcera: Cítím, že tady jsou školy lepší a pokročilejší než v Damašku, mám pocit, že zde bude více možností a možná se tak i splní mé přání studovat farmacii. Přála bych si, abych se dobře učila a úspěšně k tomu směřovala.

Syn: Samozřejmě, že tady můžeme mít lepší budoucnost, protože tady není válka jako v Sýrii. V dobách klidu jsem měl také pocit, že by má budoucnost v Sýrii mohla být dobrá. Díky konfliktu je ale problém chodit do školy, učit se a soustředit se na budoucnost. V České republice se můžeme věnovat pouze studiu a nemusíme se trápit bombami v ulicích.

Matka: Od té doby, kdy v Sýrii vypukl konflikt, jsme cítili, že naše budoucnost bude někde jinde a cítíme, že to bude tady. Nemůžete být ve středu konfliktu a myslet na něco jiného než na to, jak z něj uprchnout a stavět budoucnost někde jinde.

Otec: Budoucnost dětí je především ve studiu. Když v Sýrii přestaly chodit do školy, tak bylo něco velice důležitého ztraceno. Když jsme přijeli sem a začaly chodit do školy, vrátila se naděje v lepší budoucnost. Myslím si a doufám, že se budou snažit, aby se vyplnily jejich přání a sny. Myslím si, že když se budou dobře učit, budou úspěšní a čeká je dobrá budoucnost.